

**Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske**

Dragica Katalinić, dr. med.

Prim. dr. sc. Marina Kuzman, dr. med.

Martina Pejak, prof. soc.

Irena Rojnić Palavra, dr. med.

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2009. godini**

Zagreb, 2010.

„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2009. godini“

Izdavači:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

i

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Zagreb, Ksaver 200A

www.mzss.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Prim. dr. sc. **Marina Kuzman**, dr. med.

Martina Pejak, prof. soc.

Irena Rojnić Palavra, dr. med.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

ISBN 978-953-7031-36-7

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 739391

Sadržaj

EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI	7
MARIHUANA (KANABIS)	7
KOKAIN	7
OPIJATI	8
OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2009. GODINI	10
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ	10
Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA	10
Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI	11
Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2009. GODINE	11
Tablica 3. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. I 2009. GODINI PREMA DOBI I SPOLU	12
Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI, PO DOBI	12
Tablica 4. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	13
RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA	13
Tablica 5. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15-64 GODINE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2009. GODINI.....	14
Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2009. GODINE	15
Tablica 6. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2009. GODINI, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM	16
Tablica 7. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI	18
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA	19
Tablica 8. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI	19
Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2009. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI	19
Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI	20
Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2009. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI	21
Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI	21
Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2009. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI	22
Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA RODITELJSKOM STATUSU	22
Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCEM PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	23
Tablica 16. BROJ RODILJA KOJE SU IZJAVILE DA SU U TRUDNOČI UZIMALE PSIHOAKTIVNE DROGE.....	23

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Tablica 17.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2005.-2009. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI.....	24
Tablica 18.	BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU	25
Tablica 19.	BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI	25
Tablica 20.	BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2009. GODINI PREMA NAČINU IZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA.....	26
Tablica 21	UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2009. GODINI.....	27
Tablica 22.	NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC	28
Tablica 23.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA.....	28
Tablica 24.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI	29
Tablica 25.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI	29
Tablica 26.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA.....	30
Tablica 27.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE	30
Tablica 28.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAVANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU	31
Tablica 29.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE.....	32
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....		32
Tablica 30.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO	32
Tablica 31.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2003.-2009. GODINA PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNIH MJESEC DANA.....	33
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA		33
Tablica 32.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om	33
Tablica 33.	OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA	34
OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOB I SA ZAKONOM.....		35
Tablica 34.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA.....	35
Tablica 35.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA.....	35
Tablica 36.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA.....	36
SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI.....		36
Tablica 37.	BROJ UMRLIH PREMA ŽUPANIJI I GODINI SMRTI.....	37
Tablica 38.	BROJ UMRLIH OSOBA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, SPOLU I EVIDENCIJI U REGISTRU OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	38
Tablica 39.	BROJ UMRLIH OSOBA U 2009. GODINI PREMA UZROKU SMRTI	38
Tablica 40.	PROSJEČNE DOBI UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA	39
Tablica 41.	BROJ GODINA LIJEČENJA UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA PREMA UZROKU SMRTI	40
Tablica 42.	UZROCI SMRTI PRETHODNO LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA	41
Slika 4.	UZROCI SMRTI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA OBIROM NA BROJ GODINA LIJEČENJA.....	41
Tablica 43.	DIJAGNOZE UMRLIH LIJEČENIH OSOBA OD OSTALIH BOLESTI PREMA MKB-10.....	42

PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI.....	42
Tablica 44. BROJ LIJEČENIH OSOBA, UKUPAN BROJ DOLAZAKA I BROJ DOLAZAKA PO OSOBI PREMA ŽUPANIJSKIM SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	43
Tablica 45. BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA	44
Tablica 46. PSIHIJATRIJSKE OBRADE (PRVA I PONOVDNA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA.....	45
Tablica 47. TESTIRANJA URINA NA PRISUTNOST DROGA I NJIHOVIH METABOLITA I TESTIRANJA KAPILARNE KRVI NA HIV, HCV, HBV I SIFILIS.....	46
Slika 5. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2009. GODINI.....	47
OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI	48
Tablica 48. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU	48
Tablica 49. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2009. GODINI	48
Tablica 50. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI	49
Tablica 51. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA SPOLU I DOBI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU.....	50
Tablica 52. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA I NEOPIJATA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2009. GODINI PO DOBI.....	50
Tablica 53. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNE DROGE (MKB F11.0-F19.9).....	51
Tablica 54. OSOBE S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENE U RAZDOBLJU 2005.- 2009. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU.....	51
Tablica 55. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI IZ GRADA ZAGREBA PREMA NAČINU UPUČIVANJA NA LIJEČENJE.....	52
Tablica 56. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA.....	52
Tablica 57. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA NAČINU STANOVANJA.....	53
Tablica 58. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE	53
Tablica 59. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI	54
Tablica 60. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA.....	54
Tablica 61. NAČIN UZIMANJA PRIMARNOG SREDSTVA OSOBA IZ GRADA ZAGREBA LIJEČENIH TIJEKOM 2009. GODINE.....	55
Tablica 62. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI.....	55
Tablica 63. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO	56
Tablica 64. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA U ŽIVOTU I POSLJEDNIH MJESEC DANA	56
Tablica 65. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA UČESTALOSTI UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA.....	57
Tablica 66. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODATCIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om.....	58

Tablica 67.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMIMA	58
Tablica 68.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA RANIJIM SUDSKIM PROBLEMIMA.....	59
OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ U 2009. GODINI		60
Tablica 69.	UKUPAN BROJ LIJEČENIH OSOBA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2009. GODINI, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE U ODREĐENOJ USTANOVI, BROJ OSOBA LIJEČENIH PRVI PUT	60
Tablica 70.	BROJ OSOBA KOJE SU BORAVILE U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2009. GODINI PO SPOLU	61
Tablica 71.	BROJ OVISNIKA LIJEČENIH U 2009. GODINI U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA I USTANOVI LIJEČENJA.....	62
Tablica 72.	KONTAKT SA ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA PRIJE DOLASKA NA LIJEČENJE U TERAPIJSKU ZAJEDNICU U 2009. GODINI	62
Tablica 73.	KONTAKT SA ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA POSLIJE IZLASKA SA LIJEČENJA IZ TERAPIJSKE ZAJEDNICE U 2009.GODINI	63
Tablica 74.	OSOBE PREMA GLAVNOM SREDSTVU ZBOG KOJEG SU DOŠLI NA LIJEČENJE U 2009. GODINI	63
Tablica 75.	LIJEČENE OSOBE PREMA PRVOM KORIŠTENOM I GLAVNOM KORIŠTENOM SREDSTVU OVISNOSTI	64
Tablica 76.	LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE	64
Tablica 77.	LIJEČENE OSOBE PREMA NAJVIŠEM STUPNJU OBRAZOVANJA.....	65
Tablica 78.	LIJEČENE OSOBE PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU U 2009. GODINI	65
Tablica 79.	LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU STANOVANJA U 2009. GODINI.....	66
Tablica 80.	LIJEČENE OSOBE PREMA DOBI.....	66
PODATCI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE.....		67
Tablica 81.	BROJ ZATVORENIKA – OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U ODNOSU NA VRSTU KAZNENIH DJELA	67
PODATCI DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE.....		68
KAZNENA DJELA VEZANA ZA ZLOUPORABU OPOJNIH DROGA.....		68
Slika 6.	BROJA PRIJAVLJENIH PO DOBNIM SKUPINAMA	68
Slika 7.	ODNOS KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 173. STAVAK 1. I DRUGIH OBLIKA KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 173.	69
Slika 8.	KRETANJE TEŽIH OBLIKA KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 173. KAZNENOG ZAKONA	69
Slika 9.	PRIKAZ ODBAČAJA IZ RAZLOGA NAVEDENIH U ČLANKU 174. ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU	70
ODRASLE OSOBE		71
Slika 10.	PUNOLJETNE OSOBE – PRIJAVLJENO, OPTUŽENO, OSUĐENO	71
MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE		72
Slika 11.	MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE – PRIJAVLJENO, OPTUŽENO, OSUĐENO	72
MALOLJETNE OSOBE		72
Slika 12.	MALOLJETNE OSOBE – PRIJAVLJENO, ODBAČENO, PRIJEDLOG ZA SANKCIJE.....	73

EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Zlouporaba droga predstavlja jedan od vodećih problema suvremenog društva. Prema procjenama UNODC-a (UN Office on Drugs and Crime) u 2009. je godini između 172 i 250 milijuna ljudi konzumiralo neku vrstu droge, dok je između 18 i 38 milijuna osoba bilo i ovisno o njima. Problem uporabe i ovisnosti o drogama predstavlja jedan od 20 najznačajnijih čimbenika rizika za obolijevanje na globalnoj razini, odnosno, jedan je od 10 vodećih čimbenika rizika u razvijenim zemljama. Osobe koje zloupotrebljavaju psihoaktivne droge, a osobito intravenski ovisnici, izložene su povećanom riziku obolijevanja od zaraznih bolesti poput HIV-a, hepatitisa i tuberkuloze. Zlouporaba droga i ovisnost o drogama stanja su koja se mogu i trebaju sprečavati odnosno liječiti, a s druge strane napore valja usmjeriti na smanjenje proizvodnje i sprječavanje distribucije. Zahvaljujući zajedničkim naporima vlada mnogih svjetskih zemalja na tom je području u posljednjem desetljeću postignut značajan napredak.

MARIHUANA (KANABIS)

Marihuana je i nadalje najčešće korišteno psihoaktivno sredstvo, osobito među mladima. Prema raspoloživim podatcima UNODC-a procjenjuje se da je 74 milijuna Europljana marihuanu uzelo barem jednom u životu, što iznosi više nego svaki peti stanovnik u dobi 15-64 godine. Među zemljama postoje znatne razlike u kulturi konzumacije marihuane. Prevalencija konzumenata varira između 1,5% i 38,6%, a za većinu zemalja se kreće između 10 i 30%. Mnoge zemlje bilježe visoke stope prevalencije konzumacije marihuane u proteklih godinu dana i u proteklom mjesecu. U razdoblju posljednjih dvanaest mjeseci marihuanu je uzelo oko 22,5 milijuna Europljana, što prosječno iznosi 6,8% populacije dobi 15-64 godine. Procjene za uporabu marihuane prošlog mjeseca iznose oko 12 milijuna ljudi, odnosno 3,6% navedene populacije.

Podaci nacionalnih istraživanja koje sakuplja i obrađuje EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) pokazuju znatno povećanje uporabe marihuane u gotovo svim zemljama Europske Unije tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća, osobito među školskom populacijom i mladima. Do prijelaza stoljeća u većini europskih zemalja značajan udio mlađe populacije isprobao je ili je redovito uzimao marihuanu. Ovu činjenicu najbolje ilustrira podatak kako je životna prevalencija uporabe marihuane od 1998. do 2003. godine u populaciji dobi 15-34 godine premašila 30% u sedam zemalja i 40% u dvije zemlje. Učestalost uzimanja za posljednju godinu dosegla je 15-20% u sedam zemalja, a za posljednji mjesec 8-15% u šest zemalja Europe.

Trend korištenja marihuane u Velikoj Britaniji posebno je zanimljiv. U ranim i srednjim devedesetim godinama ova je zemlja bilježila najviše stope konzumacije marihuane. No kako se u drugim državama konzumacija marihuane povećavala, prevalencija u Velikoj Britaniji više nije bila među najvišima u Europi. Štoviše, uporaba marihuane u Velikoj Britaniji stalno je u opadanju od 2003. godine, osobito u dobnoj skupini 16-24, sugerirajući generacijsku smjenu. Istraživanja u školskoj i općoj populaciji danas pokazuju negativan ili barem stabiliziran trend za većinu zemalja. Od 11 zemalja u kojima je bilo moguće analizirati trendove prošlogodišnje konzumacije marihuane među mladim odraslim osobama od 2002. do 2007. godine, 4 zemlje izvještavaju o smanjenju od najmanje 15%, u 4 situacija ostaje gotovo nepromijenjena, dok se u preostale tri bilježi porast od 15% ili više.

KOKAIN

O porastu uporabe kokaina svjedoče podatci da se u Europskoj uniji, a posebno u zapadnim zemljama članicama, u posljednjem desetljeću bilježi opći porast zabljenosti kokainom. Postoje, međutim, znatne razlike među zemljama. Podaci također ukazuju na razlike među uživaocima kokaina, kako u sociodemografskim obilježjima, tako i u načinima uzimanja. Najveću skupinu čine eksperimentatori koji su kokain uzeli jednom ili nekoliko puta u životu. Sljedeću skupinu sačinjavaju redoviti korisnici koji u nekim zemljama predstavljaju značajan udio mladih ljudi.

Neki od njih će s vremenom intenzivirati uporabu kokaina ili će ga koristiti kroz dulje razdoblje, što može dovesti do kroničnih bolesti, socijalnih problema i potrebe za liječenjem.

Treću skupinu čine osobe iz rubnih slojeva društva, među kojima su i oni socijalno isključeni, uključujući sadašnji i bivši korisnici opijata. Većinom su to intenzivni uživaoci kokaina i cracka te oni koji drogu koriste intravenskim putem. Intravensko uzimanje povećava rizik za zdravstvene i socijalne probleme i može znatno otežati liječenje. Shvaćanje raznolikosti profila kokainskih ovisnika, procjene njihove prevalencije, razumijevanje zdravstvenih i socijalnih posljedica uporabe kokaina, predstavlja značajne probleme na koje se još i u zdravstvenom i socijalnom smislu traže odgovori.

U općoj populaciji kokain je i dalje druga najkorištenija droga u Europi, iako razine uporabe značajno variraju među pojedinim zemljama. Procjenjuje se da je oko 13 milijuna Europljana konzumiralo kokain barem jednom u životu, odnosno, da je s njim eksperimentiralo prosječno 3,9% populacije u dobi od 15-64 godina. Nacionalne vrijednosti variraju od 0,1 do 8,3%, a 12 od 23 zemlje, poglavito središnje i istočne Europe, izvještavaju o niskim vrijednostima životnih prevalencija odraslih (0,5 do 2%). Procjenjuje se da je oko 4 milijuna Europljana kokain koristilo prethodne godine (u prosjeku 1.2%), iako opet uz bitne varijacije među zemljama.

Uporaba kokaina je, čini se, koncentrirana u nekoliko zemalja, posebice u Danskoj, Španjolskoj, Italiji, Irskoj i Velikoj Britaniji, dok su za većinu ostalih zemalja vrijednosti relativno niske. U zemljama u kojima na crnom tržištu psihostimulansa prevladavaju amfetamini, uporaba kokaina je niska. Isto tako, u zemljama u kojima na tržištu prevladava kokain, amfetamini se rjeđe koriste. Ipak, samo mali broj onih koji su barem jednom u životu probali kokain razvijaju intenzivne obrasce konzumiranja. Rezultati istraživanja na općoj populaciji sugeriraju da većina korisnika kokain ne uzima kontinuirano. U zemljama gdje je životna prevalencija iznad 2%, većina odraslih koji su barem jednom u životu uzeli kokain (80-90%) nisu ga koristili u posljednjih mjesec dana.

Trendovi korištenja kokaina slijedili su različite obrasce u različitim državama Europe. U Španjolskoj i Velikoj Britaniji gdje su zabilježene najviše vrijednosti prevalencija, zlouporaba se dramatično povećala u kasnim devedesetim godinama. Od tada je nešto stabilizirana, iako je i dalje uzlaznog tijeka. U sljedećoj skupini zemalja koja uključuje Dansku, Irsku i Italiju, porast prevalencija manje je naglašen i nastupio je nešto kasnije. Ipak, u usporedbi s ostalim europskim državama, vrijednosti su za ove tri zemlje prilično visoke. U 11 zemalja u kojima je bilo moguće analizirati trendove od 2002. do 2007. godine, prošlogodišnja prevalencija među mlađim odraslim osobama (15-34 godina) povećana je za barem 15% u Irskoj, Italiji, Latviji, Portugalu i Velikoj Britaniji, smanjena u Mađarskoj i Poljskoj te ostala stabilna u Njemačkoj, Španjolskoj, Slovačkoj i Finskoj. U posljednjem ESPAD istraživanju (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) 2007. godine životna prevalencija konzumacije kokaina u petnaestogodišnjaka i šesnaestogodišnjaka porasla je za barem 2% od 2003. u Francuskoj, Cipru, Malti, Sloveniji i Slovačkoj. Pad od 2% zabilježen je u Španjolskoj od 2004. do 2007. godine.

OPIJATI

Zlouporaba heroina, osobito intravensko uzimanje, povezuje se s pojavom teških ovisnika u Europi od sedamdesetih godina prošlog stoljeća. I danas ova sredstva predstavljaju najveći uzrok morbiditeta i mortaliteta vezanog uz zlouporabu droga u Europskoj Uniji. U posljednjih 10 godina zabilježen je pad uporabe heroina i uz to vezanih problema, iako najnoviji podaci ukazuju da je u nekim zemljama stabilizacijski trend opet promijenio smjer. Osim toga, izvješća o uporabi sintetskih opijata kao što je fentanil te intravenska uporaba psihostimulativnih droga odražavaju sve kompleksniju narav problema zlouporabe droga u Europi.

Podatci su preuzeti iz PDU (problem drug use – dugotrajna/redovita ili intravenska uporaba, „teški“ ovisnici) indikatora EMCDDA. Uglavnom uključuju redovitu i intravensku uporabu opijata, iako u nekim zemljama korisnici kokaina i amfetamina predstavljaju značajan udio problematične uporabe droga. Važno je napomenuti kako su prema izvještaju mnogih zemalja većina „teških“ opijatskih ovisnika osobe koje koriste više vrsta droga, a između ostalog uzimaju

i opijate. Uzimajući u obzir relativno nisku prevalenciju i po prirodi skriven oblik uporabe ove vrste droga, obvezne su statističke ekstrapolacije iz dostupnih izvora podataka.

Procjene prevalencije zlouporabe opijata u europskim zemljama u razdoblju od 2002. do 2007. kreću se otprilike između 1 i 6 slučajeva na 1000 stanovnika dobi 15-64 godine. Ukupna prevalencija se prema procjenama kreće između manje od 3 i 10 slučajeva na 1000 stanovnika. Zemlje koje bilježe najniže stope zlouporabe opijata su Češka, Latvija, Poljska i Finska (iako Češka i Finska imaju znatan broj korisnika amfetamina), dok najviše stope bilježe Malta, Italija, Austrija i Španjolska. U zemljama koje dostavljaju podatke prosječna prevalencija se procjenjuje između 3,6 i 4,6 slučajeva na 1000 stanovnika dobi 15-64 godina. Uz pretpostavku da ovi podaci odražavaju sliku cijele Europske unije, 2007. godine prema procjenama bilo je 1.4 milijuna (1.2-1.5 milijuna) korisnika opijata u Europskoj uniji i Norveškoj.

Od svih droga, ovisnost o opijatima, posebice o heroinu, i dalje je vodeći razlog traženja medicinskog tretmana u Europi. Međutim, postoje znatne razlike među državama obzirom na broj ovisnika koji se liječe. Ovisnici o opijatima čine više od 90% svih evidentiranih ovisnika u Bugarskoj i Sloveniji, između 50 i 90% u 15 zemalja Europe, a između 10 i 49% u narednih 9 zemalja. Ukupno, od 325.000 zahtjeva za tretmanom za koje je poznato glavno sredstvo ovisnosti, 49% otpada na heroin kao glavno sredstvo, a ako se ubroje i drugi opijati, dobivamo vrijednost od 55%. Posljednjih godina, u nekim zemljama, bilježi se porast proporcije i broja tretmana zbog ovisnosti o opijatima koji nisu heroin. Mnogi ovisnici o opijatima su uključeni u programe koji osiguravaju dugotrajnu skrb. U tretmane je također uključeno više ovisnika o opijatima nego drugih ovisnika. Nedavna analiza podataka o klijentima u tretmanu u 14 zemalja pokazala je da 61% svih klijenata čine ovisnici kojima su glavno sredstvo opijati, ali samo 38% klijenata koji prvi puta dolaze na liječenje čine opijatski ovisnici. Među klijentima koji su u sustavu liječenja više od godine dana, u svim zemljama koje su sudjelovale u studiji, više od 50% su ovisnici o opijatima. Oni koji u sustav ulaze zbog ovisnosti o opijatima kao glavnom sredstvu, često su konzumenti i drugih droga. Analiza podataka studije koja je provedena u 14 zemalja 2006. godine potvrđuje kako 59% heroinskih ovisnika uzima i drugo sredstvo ovisnosti, najčešće kokain (28%), marihuana (14%) i alkohol (7%).

Zbog ograničenog broja opetovanih procjena incidencija i prevalencija opijatskih korisnika te statističkih dvojbi oko individualnih procjena otežano je praćenje trendova kroz vrijeme. Podaci 9 zemalja u kojima se opetovano procjenjivala prevalencija u razdoblju od 2002. do 2007. godine sugeriraju relativno stabilnu situaciju. Očigledan porast vrijednosti u Austriji do 2005. godine nije potvrđen u novijim istraživanjima. U drugim zemljama podaci ukazuju na nedavne promjene. Procjena rađena 2007. za Cipar upućuje na značajan porast korisnika opijata što se povezuje s većim brojem stranih državljana u tretmanu. Podaci francuskog „TREND“ sustava koji se oslanjaju na kvalitativne i kvantitativne podatke upozoravaju na širenje uporabe heroina na nove grupe korisnika, socijalno integrirane pojedince i posjetitelje zabava vezanih uz tehno muziku.

Ondje gdje adekvatne i ažurirane procjene nisu dostupne, analiza trendova se vrši uglavnom indirektno, npr. prema broju zahtjeva za tretmanom. Na uzorku od 19 zemalja u razdoblju od 2002. do 2007. godine vidi se povećanje broja heroinskih ovisnika koji ulaze u sustav liječenja. Podaci za novije vrijeme (od 2006. do 2007. godine) u 8 zemalja ukazuju na povećanje broja heroinskih ovisnika koji započinju liječenje i njihovog udjela u odnosu na ovisnike o drugim sredstvima. Nadalje, od 2004. godine 10 zemalja bilježi porast broja i udjela novih klijenata kojima je heroin glavno sredstvo ovisnosti.

I drugi pokazatelji potvrđuju ovu analizu. Podaci o smrtima uzrokovanim zlouporabom droge u 2007. godini, koje uglavnom povezujemo sa zlouporabom opijata, ne pokazuju silazan trend kao što je to bilo do 2003. Više od polovice zemalja koje dostavljaju podatke zamjećuje povećanje broja smrti povezanih sa zlouporabom droga od 2006. do 2007. Slično tome, pad broja zapljena heroina u Europskoj uniji bilježen do 2003. sada je zamijenjen postupnim porastom. Najnoviji podaci o kaznenim djelima vezanim uz zlouporabu droga također upućuju na porast slučajeva vezanih uz zlouporabu heroina. Silazan trend indikatora koji se odnose na uporabu opijata zaustavljen je 2003. godine. To je možda najočiglednije u broju zapljena i zlouporabom droge uzrokovanih smrti od 2003. te u broju novih heroinskih ovisnika uključenih u liječenje od 2004. godine.

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2009. GODINI

Jedan od vrlo značajnih javnozdravstvenih problema je i zlouporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga utemeljen je još 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. U Registru se prate svi podatci o osobama koje su bile na liječenju zbog zlouporabe ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama u zdravstvenom sustavu. Podatci se prikupljaju iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi, Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo te od 2008. godine i iz terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani Pampidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Analiza podataka o osobama lijećenim u zdravstvenom sustavu tijekom 2009. godine u Republici Hrvatskoj, ukazuje da je situacija i nadalje relativno stabilna. Broj i značajke liječenih osoba nisu se značajnije promijenili. U 2009. godini su na tretmanu u ustavu zdravstva ukupno bile 7.733 osobe, od kojih je 6.251 osoba uzimala opijate (80,8%). Ukupan broj liječenih osoba povećan je u odnosu na prethodne godine, što ukazuje da se ovisnici zadržavaju u sustavu i ostaju pod nadzorom medicinskog i drugog stručnog osoblja. I povećanje broja liječenih opijatnih ovisnika u sustavu ukazuje na uspješni obuhvat i zadržavanje u tretmanu, što su za svaki sustav liječenja pozitivni pokazatelji. Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim sredstvima liječene su 1.482 osobe (19,2%). Praćenje kroz niz godina ukazuje da je u sustavu liječenja ukupno sve više ovisnika o opijatima, a sve manje osoba koje dolaze zbog zlouporabe drugih droga (tablica 1).

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA

Godina	Broj svih liječenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatske)	
		Broj	%	Broj	%
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Struktura novih osoba u tretmanu se bitno razlikuje od ukupno liječenih. Broj novih osoba u sustavu liječenja kontinuirano se smanjuje u posljednje četiri godine (tablica 2). U 2009. godini prvi put su liječene 1.463 osobe. Od tih novopridošlih osoba njih 667 (45,6%) su heroinski (opijatski) ovisnici, a 796 ili 54,4% konzumenti ili ovisnici o drugim drogama. Znači, u sustav godišnje ulazi više neopijatskih nego opijatskih ovisnika, ali se zbog toga jer opijatska ovisnost

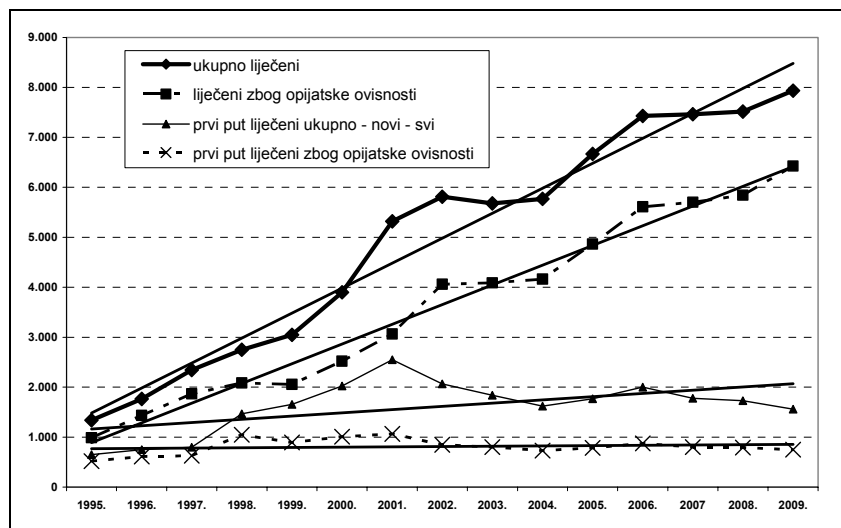
traži dugotrajni tretman i skrb oni zadržavaju više godina, i ukupno se godišnje liječi više ovisnika o opijatima. Broj novih opijatskih ovisnika, koji najpreciznije odražava trendove heroinske ovisnosti je prvi put u 2009. godini manji od 700 (667). Zahtjevi za liječenjem su pokazatelj ne samo potražnje nego i trendova potrošnje droga, i prema podacima je heroinska ovisnost u posljednjih nekoliko godina u stagnaciji. Koje će vrste droga „zauzeti“ njeno mjesto i kako će se to odraziti na mjere sprječavanja nastanka ovisnosti, liječenje i rehabilitaciju, pokazat će praćenja u sljedećim godinama.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI

Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
2000.	1.009	40,0	1.017	73,7
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2009. GODINE

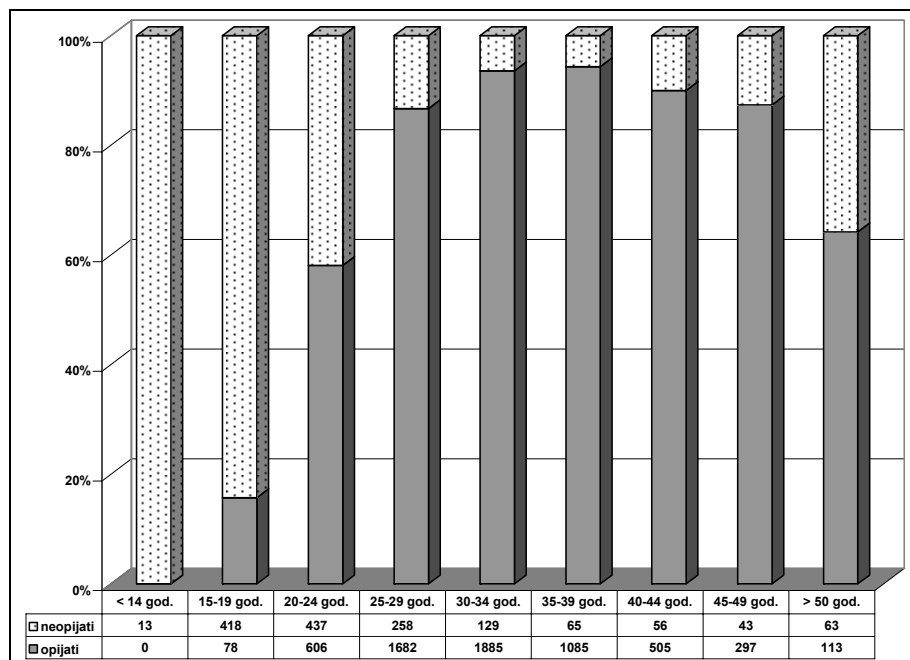
Tablica 3. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. I 2009. GODINI PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2008.						2009.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
≤14	8	0,1	3	0,2	11	0,1	8	0,1	5	0,4	13	0,2
15-19	475	7,6	119	9,3	594	7,9	383	6,0	111	8,4	494	6,4
20-24	1.016	16,3	298	23,3	1.314	17,5	820	12,8	208	15,8	1.028	13,3
25-29	1.625	26,1	340	26,6	1.965	26,2	1555	24,2	375	28,5	1.930	25,0
30-34	1.589	25,5	221	17,3	1.810	24,1	1752	27,3	272	20,7	2.024	26,2
35-39	784	12,6	127	9,9	911	12,1	1019	15,9	144	10,9	1.163	15,0
40-44	399	6,4	79	6,2	478	6,4	467	7,3	93	7,1	560	7,2
45-49	229	3,7	44	3,4	273	3,6	294	4,6	51	3,9	345	4,5
≥50	103	1,7	47	3,6	150	2,0	119	1,9	57	4,3	176	2,3
Ukupno	6.228	100,0	1.278	100,0	7.506	100,0	6.417	100,0	1.316	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,9:1, kao i godinu ranije. Od ukupno 7.733 liječene osobe bilo je 6.417 muškaraca (83%), i 1.316 odnosno 17% žena. Prema dobnim skupinama postoji razlika između muškaraca i žena. Najviše muškaraca je u skupini od 30-34 godina starosti, dok su žene najbrojnije u mlađoj skupini od 25-29 godina. U 2009. godini je u odnosu na prethodnu liječeno gotovo stotinu mladića manje u dobi do 19 godina.

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI, PO DOBI

Tablica 4. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ovisnička populacija u Republici Hrvatskoj sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Po prvi put je i prosječna dob liječenih žena veća od 30 godina i iznosi 30,5 godinu. Muškarci su prosječno stari 31,2 godine. U posljednjih 5 godina se prosječna starost liječenih osoba povećala za 2,8 godine.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika te županije (100.000 stanovnika dobne skupine 15-64 godine) prikazan je u tablici 5. Za čitavu Hrvatsku stopa je iznosila **258,9/100.000 stanovnika dobi 15-64**. Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i nejednaku raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika viši je od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (572,7), zatim Zadarska (517,2), Grad Zagreb (420,9), Dubrovačko-neretvanska (381,2), Šibensko-kninska (347,0), Splitsko-dalmatinska (330,7), te Primorsko-goranska (308,2). Ostale županije su niže od hrvatskog prosjeka. Kako su podatci dostupni samo iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se odbiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Tablica 5. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15-64 GODINE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2009. GODINI

Županija	Liječene osobe ukupno				Prvi put liječeni			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* (opijati)	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.260	420,9	1.704	317,3	437	19,3	159	36,4
Zagrebačka	384	182,7	274	130,3	91	23,7	37	40,7
Krapinsko-zagorska	51	54,0	30	31,8	15	29,4	4	26,7
Sisačko-moslavačka	111	91,4	42	34,6	54	48,6	12	22,2
Karlovačka	110	119,5	38	41,3	31	28,2	4	12,9
Varaždinska	254	204,7	203	163,6	43	16,9	17	39,5
Koprivničko-križevačka	68	82,4	34	41,2	16	23,5	4	25,0
Bjelovarsko-bilogorska	27	31,1	4	4,6	19	70,4	2	10,5
Primorsko-goranska	652	308,2	613	289,8	94	14,4	69	73,4
Ličko-senjska	21	63,6	17	51,5	8	38,1	6	75,0
Virovitičko-podravska	45	74,0	17	28,0	30	66,7	6	20,0
Požeško-slavonska	45	81,9	38	69,1	19	42,2	14	73,7
Brodsko-posavska	181	158,4	116	101,5	42	23,2	15	35,7
Zadarska	549	517,2	512	482,3	60	10,9	39	65,0
Osječko-baranjska	282	127,3	198	89,4	70	24,8	20	28,6
Šibensko-kninska	248	347,0	231	323,2	47	19,0	33	70,2
Vukovarsko-srijemska	133	98,6	118	87,5	32	24,1	20	62,5
Splitsko-dalmatinska	1.024	330,7	923	298,1	159	15,5	90	56,6
Istarska	814	572,7	752	529,0	95	11,7	60	63,2
Dubrovačko-neretvanska	306	381,2	254	316,4	49	16,0	20	40,8
Međimurska	124	154,9	94	117,4	19	15,3	8	42,1
Ukupno Hrvatska	7.689	258,9	6.212	209,2	1.430	18,6	639	44,7
Druge države	44	0,0	39	0,0	33	75,0	28	84,8
UKUPNO	7.733	0,0	6.251	0,0	1.463	18,9	667	45,6

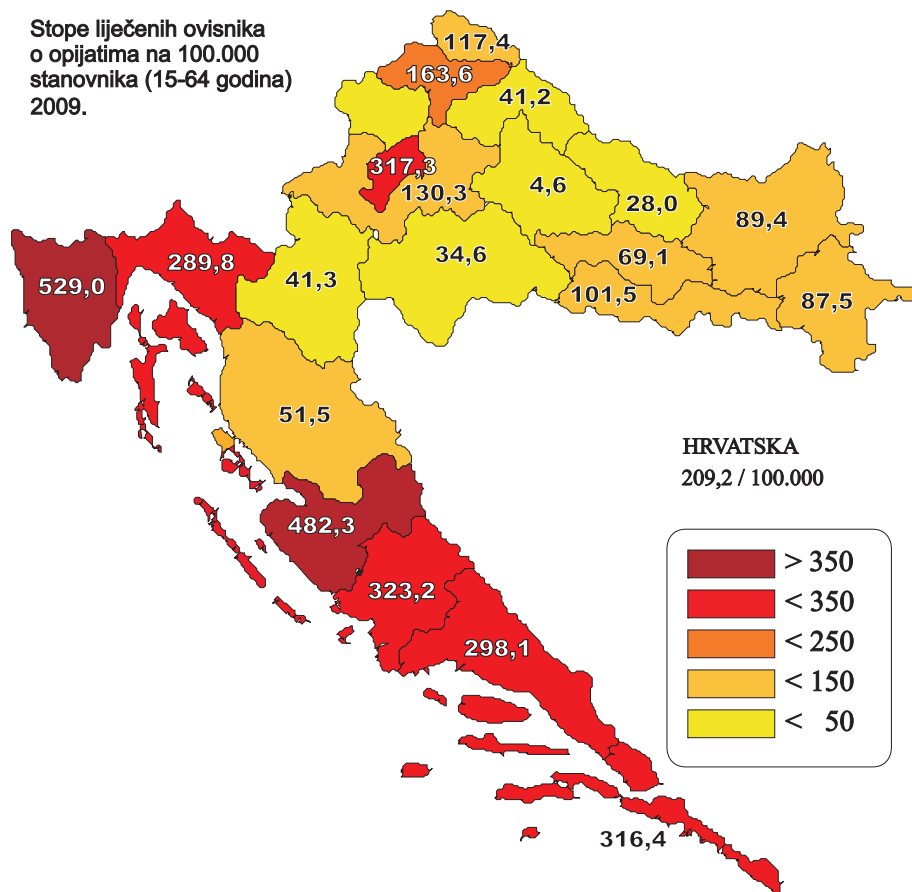
* Stopa na 100.000 stanovnika dobi 15-64 godine (prema Popisu stanovništva 2001. DZS)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Identična analiza za osobe koje su uzimale opijate, pokazala je vrlo slične rezultate. Najvišu stopu imala je Istarska županija (529,0), zatim Zadarska (482,3), Šibensko-kninska (323,2), Grad Zagreb (317,3), Dubrovačko-neretvanska (316,4), Splitsko-dalmatinska (298,1) te Primorsko-goranska (289,9). Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 209,2. U odnosu na prošlu godinu (2008.) došlo je do promjene u redoslijedu županija. Prošle godine najviše stopu zbog opijatske ovisnosti imala je Zadarska županija, a zatim je bila Istarska, dok je u 2009. godini Istarska županija imala najvišu stopu opijatnih ovisnika.

Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2009. GODINE

Stope liječenih ovisnika o opijatima na 100.000 stanovnika (15-64 godina) 2009.

Tablica 6. BROJ OSOBA LIJEĆENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2009. GODINI, BROJ I UDIO OSOBA LIJEĆENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEĆENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opijatnih ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održavanih od liječenih zbog opijata %
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.327	17,5	910	68,6	593	65,2
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	117	1,5	62	53,0	14	22,6
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	14	0,2	4	28,6	0	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	45	0,6	18	40,0	11	61,1
Karlovačka županija - ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	74	1	13	17,6	0	0,0
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	253	3,3	212	83,8	138	65,1
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	44	0,6	21	47,7	15	71,4
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	14	0,2	0	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	602	8	586	97,3	351	59,9
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	7	0,1	6	85,7	4	66,7
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	30	0,4	5	16,7	0	0,0
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	38	0,5	31	81,6	18	58,1
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	156	2,1	103	66,0	68	66,0
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	569	7,5	537	94,4	296	55,1
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	263	3,5	188	71,5	83	44,1
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	223	2,9	212	95,1	120	56,6
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	101	1,3	98	97,0	56	57,1
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.025	13,5	951	92,8	688	72,3
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	634	8,4	572	90,2	335	58,6
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	218	2,9	217	99,5	101	46,5
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	305	4	257	84,3	134	52,1
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	109	1,4	87	79,8	25	28,7
KB „Sestre milosrdnice” - poliklinika	1.402	18,5	1.125	80,2	806	71,6
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEĆENJE	7.570	100	6.215	82,1	3.856	62,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U Kliničkoj bolnici „Sestre milosrdnice“ koja je prva i započela liječiti ovisnike o psihoaktivnim drogama, pacijenti se osim stacionarno liječe i u poliklinici, te su pacijenti liječeni ambulantno uvršteni u tablicu 6. zajedno s ambulantnim tretmanom u županijskim Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika. Najviše ih je bilo liječeno upravo u KB „Sestre milosrdnice“ – 1.402 osobe (18,5%). Slijedi liječenje u Službi za izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo dr. Andrija Stampar gdje je liječeno 1.327 osoba (17,5%), u Splitsko-dalmatinskoj županiji (1.025 osoba - 13,5%). Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako djeluju osim u Splitu još i u Trogiru, Hvaru, Makarskoj, Sinju i Vrgorcu. U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Ako zbrojimo udio ove dvije lokacije njihov udio iznosi 11,3% (852 osobe). U Primorsko-goranskoj županiji su na liječenju bile 602 osobe (8%). Broj osoba liječenih zbog ovisnosti varira od 7 registriranih ovisnika u Ličko-senjskoj županiji, odnosno po 14 u Krapinsko-zagorskoj i Bjelovarsko-bilogorskoj pa sve do preko tisuću u županijama koje registriraju veli broj konzumenata i ovisnika.

Po Službama možemo unutar ukupnog broja svih liječenih u 2009. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima, te broj onih opijatnih ovisnika koji su tijekom godine bili obuhvaćeni supstitucijom (održavanjem na Heptanonu, Subutex-u ili Revii), uključujući i one koji su na dugotrajnoj detoksikaciji metadonom. To su osobe koje su trajnije zbrinute i redovito dolaze kod svog izabranog liječnika, kao i na redovite kontrole u Službe za prevenciju i liječenje ovisnosti. Za cijelu Hrvatsku udio tih osoba iznosi 62,0%. Iznad tog prosjeka su Služba Splitsko-dalmatinske županije, Poliklinika KB „Sestre milosrdnice“, Služba Brodsko-posavske županije, Varaždinske i Grada Zagreba. Iako je u najvećem broju županija udio opijatskih ovisnika koji su na farmakoterapiji dosta stabilna, ima službi koje izvještavaju o drugačijem tretmanu: u Osječko-baranjskoj županiji je udio ovisnika na farmakoterapiji 44,1%, u Zadarskoj 55,1%, u porečkom savjetovalištu 46,5%, a u Međimurskoj županiji 28,7%. Pitanje ujednačenosti kriterija postupanja i izvještavanja jedno je od ključnih pitanja za održavanje stabilnosti sustava liječenja.

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2009. godine liječeno je 1.149 osoba. Sveukupno su bile na liječenju 1.405 puta što prosječno iznosi 1,2 boravka po osobi. Prosječno su boravili 32,7 dana. Najviše hospitaliziranih je bilo u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, gdje je liječeno 287 osoba. Prosječno su na liječenju bile 33,8 dana. U Psihijatrijskoj bolnici Sveti Ivan (Jankomir) liječeno je 115 osoba a prosječno su boravili 36 dana.

U pojedinim psihijatrijskim bolnicama pacijenti su u prosjeku boravili više b.o. dana nego u drugima. To su: psihijatrijska bolnica Ugljan (93,8), psihijatrijska bolnica Rab (71,2), neuropsihijatrijska bolnica „Dr. I. Barbot“ u Popovači (44,6) te psihijatrijska bolnica Lopača (42,8). Obzirom da je ovisnost o drogama vrlo često povezana i s drugim psihijatrijskim dijagnozama kao što su to specifični poremećaj ličnosti, shizofrenija, alkoholizam, akutni i prolazni psihotični poremećaji, depresivne epizode i slično, to objašnjava ovako dug boravak na liječenju.

U većini općih bolnica osobe s dijagnozom ovisnosti o drogama zbrinjavane su kratko, od jednog do nekoliko dana. Uglavnom se radilo o akutnoj intoksikaciji ili hospitalizaciji zbog predoziranja te su nakon pružanja osnovne pomoći premještane na bolničko liječenje u specijaliziranu bolnicu ili otpuštane kući.

U devet bolnica je zabilježeno i liječenje 69 osoba u dnevnoj bolnici. Najviše ih je bilo u KB „Sestre milosrdnice“ (42).

Tablica 7. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci			Dnevna bolnica
		Broj	%	Broj b.o. dana po osobi	
Psihijatrijska bolnica Vrapče	287	367	26,1	33,8	0
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	211	236	16,8	33,7	42
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	115	145	10,3	36,0	7
KBC Zagreb (Rebro)	16	18	1,3	20,6	0
Klinička bolnica Dubrava	7	7	0,5	7,3	0
Opća bolnica Zabok	2	2	0,1	1,5	0
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	11	12	0,9	23,9	0
Opća bolnica "Dr I. Pedišić" Sisak	24	26	1,9	3,2	0
NPS bolnica "Dr I. Barbot" Popovača	23	26	1,9	44,6	0
Opća bolnica Karlovac	3	2	0,1	20,0	1
Opća bolnica Ogulin	3	4	0,3	4,0	0
Opća bolnica Varaždin	17	19	1,4	9,2	1
Opća bolnica Koprivnica	7	7	0,5	7,3	0
Opća bolnica Bjelovar	1	1	0,1	1,0	0
Klinička bolnički centar Rijeka	66	86	6,1	19,8	0
Psihijatrijska bolnica Rab	119	180	12,8	71,2	0
Psihijatrijska bolnica Lopača	4	5	0,4	42,8	0
Opća bolnica Gospić	1	1	0,1	2,0	0
Opća bolnica Virovitica	11	11	0,8	14,0	2
Županijska bolnica Požega	3	3	0,2	3,0	0
Opća bolnica "Dr. J. Benčević", Sl. Brod	18	22	1,6	14,0	0
Opća bolnica Nova Gradiška	3	3	0,2	6,0	0
Opća bolnica Zadar	29	34	2,4	17,2	5
Psihijatrijska bolnica Ugljan	13	13	0,9	93,8	0
Županijska bolnica Našice	3	3	0,2	5,3	0
Klinička bolnica Osijek	2	2	0,1	25,5	0
Opća bolnica Šibenik	10	11	0,8	8,1	0
Opća bolnica Vukovar	16	13	0,9	12,5	9
Opća bolnica Vinkovci	12	11	0,8	23,3	1
Klinička bolnica Split	44	57	4,1	16,3	0
Opća bolnica Pula	45	53	3,8	20,6	1
Opća bolnica Dubrovnik	14	15	1,1	5,5	0
Županijska bolnica Čakovec	9	10	0,7	10,9	0
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.149	1.405	100,0	32,7	69

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Tablica 8. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja								Ukupno	
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato		
15-19	6	33	16	20				1	1	77
20-24	10	80	84	370	6			3	38	591
25-29	25	212	149	1.186	41	30		2	26	1.671
30-34	31	233	140	1.349	54	69		2	17	1.895
35-39	2	155	97	755	33	50		2	5	1.099
40-44	8	79	34	339	19	18		1	6	504
45-49		37	20	213	10	14		1	6	301
≥50	2	11	6	73	5	9		1	6	113
Ukupno	84	840	546	4.305	168	190		13	105	6.251
%	1,3	13,4	8,7	68,9	2,7	3,0		0,2	1,7	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (4.305 osoba, odnosno 68,9%), a nezavršenu srednju školu 546 osoba (8,7%). Samo osnovnu školu je završilo 840 osoba (13,4%). Niti najosnovnije školovanje nema 84 osoba, od kojih 78 ima više od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 358 osoba (5,7%).

Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2009. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja								Ukupno	
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato		
≤14	10	2							1	13
15-19	11	109	179	105				1	12	417
20-24	1	36	24	314	6	3		2	51	437
25-29	4	24	11	182	10	9			19	259
30-34	2	15	5	73	4	8			22	129
35-39	1	4	5	37		3			14	64
40-44		6	3	29	4				14	56
45-49	1	7	1	21		5			9	44
≥50	3	10	3	20	4	2		3	21	63
Ukupno	33	213	231	781	28	30		3	163	1482
%	2,2	14,4	15,6	52,7	1,9	2,0		0,2	11,0	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima - 781 (52,7%). Od 231 osoba koja ima nezavršenu srednju školu njih 179 je mlađe od 19 godina, te možda još imaju šanse dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 213 osoba što čini 14,4%, a među njima je najviše dobne skupine 15-19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nisu završile 33 osobe (2,2%). Bez obzira što je to relativno malen udio, njih 12 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja, bez obzira što u promatranoj godini ne uzimaju tzv. teške droge. Završenu višu školu ili fakultet ima 58 osoba (3,9%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškolovanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status										Ukupno
	Redovan posao	Nezaposlen	Povremeni posao	Učenik	Student	Umirovljenik	Kućanica	Samostalna djelatnost	Drugo	Nepoznato	
15-19	5	30	7	28	4					3	77
20-24	152	258	93	1	44			3	1	39	591
25-29	615	734	220		48	2	1	21	3	27	1.671
30-34	705	778	266		22	46		51	2	25	1.895
35-39	336	453	155		7	105	3	28	5	7	1.099
40-44	114	225	75			67	1	13	5	4	504
45-49	55	147	34			51		9	1	4	301
≥50	21	38	21			28		1	1	3	113
Ukupno	2.003	2.663	871	29	125	299	5	126	18	112	6.251
%	32,0	13,9	42,6	0,5	2,0	4,8	0,1	2,0	0,3	1,8	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga.

U 2009. godini je 2003 osobe imalo stalni radni odnos (38,1) dok je još 871 (13,9%) imalo povremeno zaposlenje. Nezaposlenima su se izjasnile 2.663 osobe koje su liječene zbog ovisnosti o opijatima (42,6%).

Među osobe koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Bilo ih je svega 52,8% (u 2008. godini bilo ih je 62,4%).

Na školovanju se nalazi 154 ovisnika o opijatima (2,5%) i to 29 učenika i 125 studenata.

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2009. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status										Ukupno
	Redovan posao	Nezaposlen	Povremeni posao	Učenik	Student	Umirovljenik	Kućanica	Samostalna djelatnost	Drugo	Nepoznato	
≤14				12						1	13
15-19	38	66	14	253	34		1			11	417
20-24	137	123	47		66			4	4	56	437
25-29	106	74	28		20	3		6	1	21	259
30-34	53	48	6			2	1	5		14	129
35-39	22	18	3			7	1	1	1	11	64
40-44	18	15	1			9		1	1	11	56
45-49	14	13	2			3	2	1		9	44
≥50	15	4	1			21	4	2	2	14	63
Ukupno	403	361	102	265	120	45	9	20	9	148	1.482
%	27,2	6,9	24,4	17,9	8,1	3,0	0,6	1,3	0,6	10,0	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među osobama liječenim zbog uzimanja neopijata bilo je 385 (26,0%) osoba koje se još školuju, što predstavlja smanjenje u odnosu na godinu ranije kad ih je bilo 32,6%. Učenika je bilo 265 (17,9%) a studenata 120 (8,1%). Redoviti ili povremeni posao je imalo 505 osoba (34,1%). Nezaposlenih je bilo 361 (24,4%).

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam sa djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
15-19	5	56		1	1	1	7	6	77
20-24	37	439	1	54	17	10	21	12	591
25-29	148	1093	6	180	135	14	80	15	1.671
30-34	210	1088	14	221	254	20	71	17	1.895
35-39	183	514	11	118	222	12	27	12	1.099
40-44	93	219	8	51	109	3	11	10	504
45-49	74	115	2	27	67	1	9	6	301
≥50	12	28	2	6	24	1	2	8	83
55-59	6	11		2	6		1	1	27
60-99	1				2				3
Ukupno	769	3.563	44	660	837	62	229	87	6.251
%	12,3	57,0	0,7	10,6	13,4	1,0	3,7	1,4	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Od ukupno 6.251 osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, za 6.164 osobe imamo podatak o sadašnjim uvjetima života. Kao i prethodnih godina većina liječenih osoba, njih 3.563 (57,0%) je živjelo s primarnom obitelji, s partnerom je živjelo 660 osoba (10,6%), a s partnerom i djetetom njih 837 (13,4%). Ta činjenica ponovno potvrđuje da u Hrvatskoj nije došlo do promjena u odnosu obitelji i ovisnika, te je obitelj i dalje u potpunosti uključena u proces liječenja. U vrijeme kad su bili na liječenju 769 liječenih osoba ili 12,3% je živjelo samo.

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2009. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života							Ukupno	
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	sam sa djetetom	S partnerom	s partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo		Nepoznato
≤14		3					6	4	13
15-19	8	342	1			2	43	21	417
20-24	15	355	1	12	4	6	21	23	437
25-29	36	160		8	11	1	14	29	259
30-34	8	51		15	11	1	8	35	129
35-39	8	16	2	4	11		2	21	64
40-44	2	12	2	3	4		2	31	56
45-49	7	7	3	2	5		1	19	44
≥50	4	5		3	3	1		47	63
Ukupno	88	951	9	47	49	11	97	230	1.482
%	5,9	64,2	0,6	3,2	3,3	0,7	6,5	15,5	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji odnosno s roditeljima 951 osoba (64,2%). Za njih je taj udio i veći jer se radi u najvećoj mjeri o mladim osobama koje su konzumirale kanabinoide i psihostimulatore samo s partnerom 3,2%. S partnerom i djetetom živi njih 3,3% a da žive sami izjavilo je 5,9% osoba.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA RODITELJSKOM STATUSU

Ima li djece	Spol				Ukupno	%
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	1.528	23,8	447	33,9	1.975	25,6
Ne	4.681	73,0	757	57,6	5.438	70,3
Nepoznato	208	3,2	112	8,5	320	4,1
Ukupno	6.417	100,0	1.316	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od svih osoba liječenih u 2009. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih 1.975 (25,6 %) ima djecu. Prema roditeljskom statusu žene liječene zbog ovisnosti su zastupljenije (33,4%) od muškaraca (23,6%).

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA U 2009. GODINI KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCEM PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživaocima						Ukupno	%
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	213	55,5	749	48,0	13	44,8	975	49,4
Neudana - Neoženjen	87	22,7	191	12,2	5	17,2	283	14,3
Rastavljen/a	32	8,3	200	12,8	3	10,3	235	11,9
Udovac - Udovica	48	12,5	390	25,0	8	27,6	446	22,6
Izvanbračna zajednica	4	1,0	30	1,9			34	1,7
Nepoznato			2	0,1			2	0,1
Ukupno	384	100,0	1.562	100,0	29	100,0	1.975	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka liječenih osoba koji su izjavili da imaju djecu, prema bračnom statusu i životu u zajednici s drugim ovisnikom, vidljivo je da 63,7% liječenih osoba živi u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici i odgaja dijete, dok njih 36,2% nemaju partnera, te sami odgajaju djecu.

Od 1.975 osoba koje imaju djecu, njih 213 je u braku a 87 u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom), odnosno od onih koji su u braku (975) njih 213 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (21,9%). Slično je s izvanbračnom zajednicom – od 283 osobe koje imaju djecu i žive u izvanbračnoj zajednici, njih 87 (30,7%) živi s ovisnikom/ovisnicom. Sociološki to ukazuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

Tablica 16. BROJ RODILJA KOJE SU IZJAVILE DA SU U TRUDNOĆI UZIMALE PSIHOAKTIVNE DROGE

Županija	Godina						
	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Grad Zagreb	10	11	10	8	5	3	10
Zagrebačka	4	4	1	5	1	3	4
Krapinsko-zagorska	1	1	1				1
Sisačko-moslavačka		1	2	1		1	
Karlovačka						1	
Varaždinska	1		1	1	2	2	
Koprivničko-križevačka		2			1		
Bjelovarsko-bilogorska					1		1
Primorsko-goranska		1	4		1	4	1
Ličko-senjska				1			
Virovitičko-podravska	1						
Požeško-slavonska	1	1	1				
Brodsko-posavska	2	1	1				1
Zadarska	4	6	4		5	4	
Osječko-baranjska		3	4	2	1	1	4
Šibensko-kninska	1	3	6	5	2	10	1
Vukovarsko-srijemska	3	2	3	3		1	
Splitsko-dalmatinska	4	3					
Istarska	1	2	6	3	6	1	3
Dubrovačko-neretvanska			1	2		2	
Međimurska	3	3	2		1		
Nepoznato		1	2				
Ukupno	36	45	49	31	26	33	26

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo – Prijava poroda

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Prema podacima za 2009. Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (Prijave poroda iz zdravstvenih ustanova - individualna prijava rodišta) pristiglim do izdavanja ovog Izvješća, od ukupno 43.870 poroda u Republici Hrvatskoj 26 roditelja je izjavilo da su uzimale psihoaktivne droge tijekom trudnoće. Najviše roditelja je bilo iz Grada Zagreba (10 roditelja), po 4 roditelje iz Zagrebačke i Osječko-baranjske županije, 3 iz Istarske, te po jedna iz Krapinsko-zagorske, Bjelovarsko-bilogorske, Primorsko-goranske, Brodsko-posavske i Sibensko-kninske.

Uzimanje droga u vrijeme trudnoće predstavlja vrlo velik rizik i za majku i za plod. Mnoga oštećenja uzrokovana uzimanjem droge za vrijeme trudnoće nisu vidljiva neposredno nakon rođenja, ali mogu kasnije biti uzrokom poremećaja u ponašanju, teškoća koncentracije u učenju, jakog psihomotornog nemira ili su jednostavno ta djeca osjetljivija na bolesti i fizički slabija.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2005.-2009. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	4.867	73,0	5.611	75,5	5.703	76,4	5.846	77,9	6.251	80,8
Kanabinoidi	1.449	21,7	1.071	14,4	992	13,3	985	13,1	793	10,3
Sedativi	96	1,4	126	1,7	145	1,9	179	2,4	185	2,4
Kokain	63	0,9	109	1,5	147	2	150	2,0	143	1,8
Stimulativna sredstva	106	1,6	392	5,3	355	4,8	218	2,9	214	2,8
Halucinogeni	2	0	7	0,1	1	0,0	6	0,1	4	0,1
Hlapljiva otapala	8	0,1	14	0,2	12	0,2	5	0,1	7	0,1
Više i ostalo	77	1,2	97	1,3	109	1,5	117	1,6	136	1,8
Ukupno	6.668	100	7.427	100	7.464	100	7.506	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analiza podataka prema glavnom sredstvu ovisnosti pokazuje porast udjela osoba liječenih zbog zlouporabe opijata (80,8%). Trend smanjenja udjela osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida se i dalje nastavlja. Tako je u 2009. godini 10,3% osoba liječeno zbog tog tipa ovisnosti. Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o ostalim sredstvima se nije značajnije mijenjao. Liječenje zbog ovisnosti o sedativima je zastupljeno s udjelom od 2,4%, kokain 1,8%, stimulativna sredstva 2,8%, halucinogeni 0,1%, hlapljiva otapala 0,1% i više i ostalo s udjelom od 1,8%.

U odnosu na 2008. godinu zabilježen je porast broja osoba liječenih zbog zlouporabe amfetamina. U 2008. godini je bilo liječeno 67 osoba ili 0,89% od ukupno liječenih, dok je u 2009 godini bilo 137 liječenih osoba ili 1,77%. Promjene u sredstvima ovisnosti i načinu uzimanja neminovno će dovesti do promjena u zahtjevima za liječenje te načinima tretmana i postupcima liječenja. Heroinsku ovisnost postupno zamjenjuje kokainska i amfetaminska ovisnost odnosno zlouporaba, a to zahtijeva drugačiji pristup i zbrinjavanje tih osoba.

Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin		71	580	1.655	1.883	1.091	496	293	111	6.180	79,9
Heptanon		1	4	6	4	4	2	5	1	27	0,3
Ostali opijati		3	7	10	8	4	5	3	1	41	0,5
Buprenorfin		2					1			3	0,0
Kokain		16	47	40	22	6	9	3		143	1,8
Amfetamini		33	57	37	7	2		1		137	1,8
Ecstasy		5	24	20	4	1				54	0,7
Drugi psihostimulansi		6	9	4	3		1			23	0,3
Barbiturati					2	1	3		4	10	0,1
Benzodiazepini	1	10	7	14	20	14	25	27	49	167	2,2
Drugi hipnotici i sedativi		2	3	1				1	1	8	0,1
LSD				1		1			1	3	0,0
Drugi halucinogeni					1					1	0,0
Lako hlapljiva otapala		1	3	1		2				7	0,1
Kanabinoidi	9	332	265	117	44	19	4	3		793	10,3
Više i ostalo	3	12	22	24	26	18	14	9	8	136	1,8
Ukupno	13	494	1.028	1.930	2.024	1.163	560	345	176	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnoj rasponu od 20-34 godine. Usporedbom podataka s podacima o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2008. godini opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba. U 2008. godini 8,1% liječenih je bilo u dobi do 20 godina, dok je u 2009 godini udio iznosio 6,6%. Smanjenje udjela u dobnoj skupini od 20-34 godine sa 67,7% (2008. godina) na 64,4% liječenih u 2009. godini. Porast liječenih osoba je zabilježen u dobi starijoj od 34 godine s 24,1% liječenih osoba u 2008. godini na 29,0% liječenih u 2009. godini.

Upozoravajuće je registriranje 13 osoba mladih od 14 godina koje su ušle u sustav liječenja – iako ih je najviše zbog marihuana, ima onih koji koriste biše droga ili benzodiazepine. Adolescentna dob je rizična za eksperimentiranje, ali iako se dotičaji s drogom pomiču u sve mlađu dob, takve pojave moraju zahtijevati reakciju društva.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	762	20,8			762	18,5
Kokain	1.005	27,4	11	2,4	1.016	24,7
Stimulativna sredstva	574	15,6	206	45,7	780	18,9
Sedativi	65	1,8	12	2,7	77	1,9
Halucinogena sredstva	8	0,2	8	1,8	16	0,4
Hlapljiva otapala	12	0,3	2	,4	14	0,3
Kanabinoidi	1.162	31,7	186	41,2	1348	32,7
Više i ostalo	81	2,2	26	5,8	107	2,6
Ukupno	3.669	100,0	451	100,0	4.120	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Analizom podataka o glavnom i sporednom sredstvu ovisnosti razvidno je da 58,7% opijatnih i 30,4% neopijatnih ovisnika ima evidentirano sporedno sredstvo ovisnosti.

Lijećeni zbog zlouporabe opijata najćešće kao prvo sporedno sredstvo uzimaju kanabinoide (1.162 osobe - 31,7%) a zatim kokain (1.005 osoba - 27,4%). Gotovo svaka peta osoba lijećena zbog uzimanja opijata je i kao sporedno sredstvo imala neki od opijata (762 osobe - 20,8%). Stimulativna sredstva su bila sporedno sredstvo kod opijatnih ovisnika u 15,6% slučajeva (574 osobe).

Najćešće sporedno sredstvo kod lijećenih zbog zlouporabe neopijata su stimulativna sredstva (206 osoba - 45,7%) te kanabinoidi (186 osoba - 41,2%).

Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEĆENIH U 2009. GODINI PREMA NAĆINU IZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Naćin uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	I.v. injekcijom	Puši	Jede / pije	Snifa	Ušmrkava	Nepoznato	
Heroin	4.255	279			1.266	380	6.180
%	68,9	4,5			20,5	6,1	100,0
Heptanon	1		26				27
%	3,7		96,3				100,0
Ostali opijati	7	1	28			5	41
%	17,1	2,4	68,3			12,2	100,0
Buprenorfin	1		1			1	3
%	33,3		33,3			33,3	100,0
Kokain		1			142		143
%		0,7			99,3		100,0
Amfetamini			20		114	3	137
%			14,6		83,2	2,2	100,0
Ecstasy			54				54
Drugi psihostimulansi			15		6	2	23
%			65,2		26,1	8,7	100,0
Barbiturati			10				10
Benzodiazepini			167				167
Drugi hipnotici i sedativi			8				8
LSD			3				3
Drugi halucinogeni			1				1
Lako hlapljiva otapala				7			7
Kanabinoidi		793					793
%		100					100,0
Više i ostalo			27			109	136
%			19,9			80,1	100,0
Ukupno	4.264	1.074	360	7	1.528	500	7.733
%	55,1	13,9	4,7	0,1	19,8	6,5	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu uzimanja istog razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Kao i ranijih godina intravenozni način uzimanja je i dalje dominantan (55,1%), slijedi ušmrkavanje (19,8%), pušenje (13,9%), oralni način (4,7%).

Dominantni način uzimanja heroina je intravenski (68,6%), slijedi ušmrkavanje (20,5%) te pušenje (4,5%). U odnosu na 2008. godinu opažen je lagani pad i.v. heroinskih ovisnika (72,0% u 2008. godini) te porast ovih koji ušmrkavaju heroin (u 2008. godini 19,8% osoba je ušmrkavalo heroin).

Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je isti ušmrkavalo 99,3%. Dominantni način uzimanja amfetamina je kao i ranijih godina ušmrkavanje. Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem.

Tablica 21 UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2009. GODINI

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva								Ukupno
	Probao 1-5 puta ukupno	1-3 puta mjesečno	Jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	Svakodnevno	Uzima neredovito	Ne uzima prošli mjesec	Nepoznato	
Heroin	46	332	137	330	925	557	3.343	510	6.180
%	0,7	5,4	2,2	5,3	15,0	9,0	54,1	8,3	100,0
Heptanon		1		1	16	1	8		27
%		3,7		3,7	59,3	3,7	29,6		100,0
Ostali opijati	1		2	2	17	4	11	4	41
%	2,4		4,9	4,9	41,5	9,8	26,8	9,8	100,0
Buprenorfin		1		1				1	3
Kokain	19	9	1	8	4	5	82	15	143
%	13,3	6,3	0,7	5,6	2,8	3,5	57,3	10,5	100,0
Amfetamini	16	13	5	4	2	3	89	5	137
%	11,7	9,5	3,6	2,9	1,5	2,2	65,0	3,6	100,0
Ecstasy	9	1		2	2	3	36	1	54
%	16,7	1,9		3,7	3,7	5,6	66,7	1,9	100,0
Drugi psihostimulansi	3	4	1	2		3	2	8	23
Barbiturati					2			8	10
Benzodiazepini	1	2	2	5	22	4	9	122	167
%	0,6	1,2	1,2	3,0	13,2	2,4	5,4	73,1	100,0
Drugi hipnotici i sedativi		1	1		3		1	2	8
LSD							1	2	3
Drugi halucinogeni								1	1
Lako hlapljiva otapala					1		2	4	7
Kanabinoidi	60	88	66	88	45	65	334	47	793
%	7,6	11,1	8,3	11,1	5,7	8,2	42,1	5,9	100,0
Vise i ostalo	1	1	1	5	8	4	6	110	136
%	0,7	0,7	0,7	3,7	5,9	2,9	4,4	80,9	100,0
Ukupno	156	453	216	448	1.047	649	3.924	840	7.733
%	2,0	5,9	2,8	5,8	13,5	8,4	50,7	10,9	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analiza podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva ovisnosti razvidno je da je 1.711 osoba (22,1%) uzimala glavno sredstvo minimalno jednom tjedno, a 1.047 svakodnevno. U odnosu na 2008. godinu taj podatak ukazuje da je došlo do promjena. Prošle godine je 28,1% liječenih osoba glavno sredstvo uzimalo takvim intenzitetom. No registrira se porast broja liječenih osoba u odnosu na prošlu godinu među tzv. vikend konzumentima odnosno osobama koje glavno sredstvo uzimaju nekoliko puta mjesečno ili neredovito. U 2009. godini su bile

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

liječene 1.102 osobe ili 14,3%, dok je u 2008. godini bilo liječeno 13,7% osoba koje su glavno sredstvo uzimale neredovito ili povremeno.

Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da su 3.924 osobe ili 50,7% apstinirale od glavnog sredstva ovisnosti.

Od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o heroinu, njih 54,1% nije uzimalo heroin u trenutku dolaska na liječenje, 22,5% je heroin uzimalo redovito (minimalno jednom tjedno) te 14,4% povremeno.

Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Liječenje	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	37	1,1
Detoksikacija metadonom - spora	295	8,8
Održavanje na metadonu	979	29,1
Detoksikacija bez metadona	46	1,4
Održavanje na buprenorfin	1.331	39,6
Održavanje naltrexone	36	1,1
Održavanje ostalo	8	0,2
Bez medikacije	146	4,3
Upute - savjetovanje - podrška	200	5,9
Upućen u drugi centar	11	0,3
Tretman nije započeo - Odluka nije donesena	6	0,2
Hospitalizacija	74	2,2
nepoznato	193	5,7
Ukupno	3.362	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o uzimanju glavnog sredstva prikazani u tablici 23. pokazuju da zadnjih mjesec dana prije dolaska na liječenje zbog uzimanja i/ili ovisnosti o opijatima drogu nisu uzimale 3.362 osobe. Većina njih je bila na nekom obliku nadomjesne terapije - čak 2.732 osobe ili 81,3%. Najviše njih je bilo na održavanju buprenorfinom (39,6%), slijedi održavanje na metadonu (29,1%), spori i brzi detoks metadonom 9,9 %, detoksikacija bez metadona i održavanje na nekom drugom lijeku.

Tablica 23. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA

Vrsta tretmana	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	136	2,4			136	2,0
Detoksikacija metadonom - spora	813	14,2			813	11,8
Održavanje na metadonu	1.520	26,5			1.520	22,0
Održavanje na buprenorfin	2.292	39,9			2.292	33,2
Održavanje naltrexone	51	0,9			51	0,7
Održavanje ostalo	8	0,1			8	0,1
Detoksikacija bez metadona	106	1,8	12	1,0	118	1,7
Bez medikacije / psihosoc. terapija	210	3,7	211	18,1	421	6,1
Upute/savjetovanje/podrška	256	4,5	848	72,7	1.104	16,0
Upućen u drugi centar	19	0,3	4	0,3	23	0,3
Tretman nije započeo / bez odluke	21	0,4	6	0,5	27	0,4
Nepoznato	312	5,4	85	7,3	397	5,7
Ukupno	5.744	100,0	1.166	100,0	6.910	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Program liječenja osoba ovisnih o psihoaktivnim drogama razlikuje se ovisno o glavnom sredstvu. Prema podacima o liječenju svih osoba, 84,0% liječenih zbog zlouporabe opijata su bile na nekom obliku farmakoterapije. Na sporij ili brzom detoksikaciji metadonom bilo je 14,6% ovisnika o opijatima, te još 26,5% na održavanju metadonom. Održavanje buprenorfinom je svake godine sve zastupljenije, tako je u 2009. godini 39,9% opijatnih ovisnika bilo na tom programu održavanja. Održavanje naltrexonom i drugim lijekovima je bilo zastupljeno tek s 1,0%.

Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata liječene su savjetovanjima 72,7 % i raznim oblicima terapija 18,1%.

Tablica 24. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina							
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	16,0	16,1	16,1	15,9	15,9	15,9	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	19,9	20,0	20,0	19,9	20,0	20	20,1	20,3
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,4	20,5	20,8	20,8	20,8	20,8	20,9	21,2
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	24,9	25,0	27,3	27,4	25,5	25,7	26,0	26,2
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	8,9	9,0	11,2	11,3	9,6	9,8	10,1	10,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina							
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	15,9	16,0	16,1	16,3	16,6	16,2	16,4
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,1	16,1	16,1	16,2	16,4	16,6	16,3	16,4
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	18,9	19,0	19,3	19,6	19,8	20,5	21,0	21,4
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	2,9	3,1	3,3	3,5	3,5	3,9	4,7	5,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od 16 godina. Prvo uzimanje heroina događa se u dobi od 20,3 godina, prvo intravenozno uzimanje heroina godinu dana kasnije u dobi od 21,2 godine, a prosječna dob dolaska na liječenje opijatskih ovisnika je 26,2. Broj godina od prvog uzimanja nekog sredstva do dolaska na liječenje je već nekoliko godina gotovo nepromijenjen (oko 10 godina).

Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida pokazuju lagani rast. Tako je prosječna dob prvog konzumiranja kanabinoida 16,4 godine (16,3 u 2008.), dob dolaska na liječenje je također nešto viša 21,4 (u 2008. 21,0).

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.776	28,4	363	24,5	2.139	27,7
Znatiželja	1.251	20,0	328	22,1	1.579	20,4
Psihološki problemi	727	11,6	106	7,2	833	10,8
Zabava	644	10,3	160	10,8	804	10,4
Dosada	562	9,0	74	5,0	636	8,2
Problemi u obitelji	492	7,9	59	4,0	551	7,1
Želja za samopotvrđivanjem	382	6,1	90	6,1	472	6,1
Neznanje o štetnim posljedicama	88	1,4	18	1,2	106	1,4
Problemi u školi	31	0,5	8	0,5	39	0,5
Nepoznato	298	4,8	276	18,6	574	7,4
Ukupno	6.251	100,0	1.482	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Liječeni zbog uzimanja psihoaktivnih sredstava iz skupine neopijata, su izjavili da je glavni povod uzimanja tih sredstava bio utjecaj vršnjaka ili partnera (24,5%). znatiželju kao glavni razlog navodi njih 22,1%, slijedi zabava (10,8%), psihološki problemi (7,2%), dosada (5,0%), problemi u obitelji i školi (4,5%)

Osobe koje su uzimale opijate kao najčešće povode za početak uzimanja također navode utjecaj vršnjaka ili partnera (28,4%) i znatiželja (20,0%). Psihološki problemi su zastupljeni s udjelom od 11,6% a slijede zabava (10,3), dosada (9,0), problemi u obitelji (7,9), želja za samopotvrđivanjem (7,9) itd.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	710	11,4	601	40,5	1.311	17,0
Član obitelji	3.141	50,3	441	29,7	3.582	46,3
Zdravstveni djelatnik	173	2,8	25	1,7	198	2,6
Netko od osoblja škole	38	0,6	23	1,5	61	0,8
Netko na radnome mjestu	26	0,4	3	0,2	29	0,4
Prijatelji, poznanik	704	11,3	50	3,4	754	9,8
Ostalo	1.223	19,6	74	5,0	1.297	16,8
Nepoznato	236	3,8	265	17,8	501	6,5
Ukupno	6.251	100,0	1.482	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrila obitelj (50,3%), slijedi policija (11,4%), te prijatelji ili poznanici (11,3%). Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva policija (40,5%), slijedi obitelj (29,7%) dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom. Dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika je posljedica toga što radije izaberu liječenje nego pokretanje kaznenog postupka prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJZA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	776	983	1876	1.472	655	180	238	6.180
%	12,6	15,9	30,4	23,8	10,6	2,9	3,9	100,0
Metadon	3	6	5	5	5	1	2	27
Ostali opijati	9	4	9	9	4		6	41
Buprenorfin	2		1					3
Kokain	25	17	33	39	22	1	6	143
Amfetamini	24	30	46	24	8		5	137
Ecstasy	11	12	16	9	5		1	54
Drugi psihostimulansi	4	7	6		1		5	23
Barbiturati	2						8	10
Benzodiazepini	15	8	10	5	4	8	117	167
Drugi hipnotici i sedativi	2	1			3		2	8
LSD	2			1				3
Drugi halucinogeni							1	1
Lako hlapljiva otapala	1	5					1	7
Kanabinoidi	249	163	159	84	81	13	44	793
%	31,4	20,6	20,1	10,6	10,2	1,6	5,5	100,0
Više i ostalo	18	7	8	6	1	3	93	136
Ukupno	1.143	1.243	2.169	1.654	789	206	529	7.733
%	14,8	16,1	28,0	21,4	10,2	2,7	6,8	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Prema izjavama liječenih osoba većina roditelja je za problem ovisnosti saznala nakon nekoliko godina. Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (30,4%), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 23,8% roditelja, dok 10,6% njih za problem nije ni saznao. Tek 28,5% roditelja je saznalo za ovisnost u prve dvije godine ovisničkog ponašanja.

Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti saznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo čak 52,0% roditelja, nakon dvije do tri godine 20,1% roditelja, a za 10,6% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine.

Kokain kao glavno sredstvo koristile su 143 osobe. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema jednakomjerno je distribuirana u prvih nekoliko godina, te je vjerojatno zbog mlađe dobi i uporabe ostalih sredstava dio roditelja ranije uočio korištenje droge.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	4.115	65,8	143	9,6	4.258	55,1
Obitelji	281	4,5	154	10,4	435	5,6
Prijatelja	170	2,7	11	0,7	181	2,3
Drugog centra za liječenje ovisnosti	121	1,9	6	0,4	127	1,6
Doktora primarne zaštite	658	10,5	23	1,6	681	8,8
Bolnice - druge medicinske ustanove	52	0,8	30	2,0	82	1,1
Centar za socijalnu skrb	27	0,4	136	9,2	163	2,1
Suda - ODO - Policije	346	5,5	590	39,8	936	12,1
Drugo	70	1,1	71	4,8	141	1,8
Nepoznato	411	6,6	318	21,5	729	9,4
Ukupno	6.251	100,0	1.482	100,0	7.733	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (65,8%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (10,5%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav. Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati premalo senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno, odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je osobito važno ustajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa. Uporaba kondoma i čistog pribora u interesu je ne samo pojedinog ovisnika, već je važna i za smanjenje mogućnosti zaraze ne-ovisničke populacije.

Podatci prikupljeni na standardnim izvještajnim obrascima omogućavaju uvid, kako u način uzimanja droga općenito, tako i u učestalost korištenja zajedničkog pribora. Ovakav način prikupljanja podataka omogućuje nam praćenje promjena u ponašanjima i obilježjima ovisničke populacije. Ukupna kvaliteta i redovitost prikupljanja podataka kroz standardni obrazac izvještavanja sve je bolja.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	I.v ikada	I.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec
6.251	5.228	960
	83,6%	15,4%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o intravenskom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenskom uzimanju opijata ikada u životu. U 2009. godini, od ukupnog broja opijatnih ovisnika liječenih u tekućoj godini, njih 5.228 (83,6%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenski, dok je njih 960 (15,4%) intravenski uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na liječenje. Od registriranih ovisnika, njih 63 je izjavilo da opijate nije nikada uzimalo intravenski.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2003.-2009. GODINA PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu.							
Da	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
	70,4%	71,5%	71,3%	70,7%	70,2%	68,0%	68,1%
Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana.							
Da	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
	33,1%	28,6%	23,0%	21,6%	19,9%	17,8%	20,7%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2003. do 2009. godine. Situacija se u odnosu na prethodnu godinu nije značajnije promijenila osim blagog porasta učestalosti korištenja zajedničkog pribora u mjesec dana prije posljednjeg pregleda koji sada iznosi 20,7%. Bar jednom u životu je s nekim dijelilo isti pribor 68,1% intravenskih ovisnika.

Otvaranje centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je imalo za rezultat odgovornije ponašanje ovisnika i bolju suradnju.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om

Ovisnici o opijatima	2002. %	2003. %	2004. %	2005. %	2006. %	2007. %	2008. %	2009. %
HIV pozitivni	0,2	0,7	0,5	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5
Hepatitis B pozitivni	27,2	27,0	19,2	17,6	15,5	13,6	13,2	10,5
Hepatitis C pozitivni	71,2	72,3	47,4	47,6	46,2	46,3	44,6	42,3

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

U promatranom razdoblju od 2002. do 2009. godine broj hepatitis B i hepatitis C pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend.

Podatci o rezultatima testiranja na hepatitis B i hepatitis C pokazuju da je i nadalje visok udio ovisnika zaraženih hepatitisom C, višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju. U odnosu na 2008. godinu udio se smanjio za nešto više od 2% i sada iznosi 42,3%. Pozitivnih na hepatitis B je gotovo 3% manje nego godinu ranije te ih sada ima 10,5%. Udio HIV pozitivnih

osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda te za 2009. godinu, kao i za godinu ranije, iznosi 0,5%. Ovo možemo zahvaliti trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	1.127	35,3	148	27,6
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja)	532	16,6	62	11,6
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji	380	11,9	59	11,0
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	270	8,4	92	17,2
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji	239	7,5	92	17,2
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	36	1,1	17	3,2
Z915	Pokušaj samoubojstva (u anamnezi)	33	1,0	4	0,7
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji (F00-F09)	25	0,8	15	2,8
F50-F51	Poremećaji hranjenja	3	0,1	1	0,2
F70-F79	Duševna zaostalost	6	0,2	2	0,4
	Ostale bolesti	545	17,1	44	8,2
Broj dijagnoza		3.196	100,0	536	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Podatci iz 2009. govore da je od 7.733 liječenih osoba njih 48,3% imalo barem jednu popratnu dijagnozu. Popratne dijagnoze u većoj su mjeri zabilježene kod opijatnih (51,1%) nego kod neopijatnih ovisnika (36,2%). Poremećaj ličnosti i ponašanja najčešća je popratna dijagnoza, kako kod ovisnika o opijatima (35,3%), tako i kod ovisnika o neopijatima (27,6%). Na drugom su mjestu u opijatnih ovisnika ostale, nespecificirane bolesti (17,1%), a u neopijatnih korisnika drugo mjesto dijele duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani alkoholom te shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji (17,2%). Treće mjesto u opijatnih (16,6%) i neopijatnih (11,6%) ovisnika zauzimaju afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja).

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM**Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA**

Sadašnji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	4.150	66,4	400	27,0	4.550	58,8
Ima	2.101	33,6	1.082	73,0	3.183	41,2
Ukupno	6.251	100,00	1.482	100,0	7.733	100,0
Za one koji imaju sudske probleme - tip sudskih problema						
Započeta istraga	89	4,2	41	3,8	130	4,1
Mjera obaveznog liječenja	254	12,1	490	45,3	744	23,4
Sudski proces u tijeku	498	23,7	103	9,5	601	18,9
Pod uvjetnom je kaznom	366	17,4	63	5,8	429	13,5
Očekuje izvršenje kazne	180	8,6	13	1,2	193	6,1
Nalazi se u pritvoru	17	0,8	4	0,4	21	0,7
Nalazi se u zatvoru	81	3,9	38	3,5	119	3,7
Nepoznato	616	29,3	330	30,5	946	29,7
Ukupno	2.101	100,0	1.082	100,0	3.183	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U vrijeme liječenja, 66,4% ovisnika o opijatima te 27,0% ovisnika o neopijatima izjavljuje da nema sudskih problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom nema u tekućoj godini 58,8% svih liječenih, a 41,2%, odnosno, gotovo svaki drugi liječeni ovisnik, na neki je način prekršio zakon.

Detaljnijom analizom onih ovisnika koji su imali sudske probleme razvidno je da kod najviše opijatnih ovisnika u tijeku sudski proces (23,7%), uvjetnu kaznu ima 17,4%, a mjeru obaveznog liječenja 12,1%. Kod neopijatnih ovisnika najzastupljeniji oblici sadašnjih sudskih problema su mjera obaveznog liječenja (45,3%), sudski proces u tijeku (9,5%) i uvjetna kazna (5,8%).

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	2443	39,1	757	51,1	3.200	41,4
Imao ih je	3.808	60,9	725	48,9	4.533	58,6
Ukupno	6.251	100,0	1.482	100,0	7.733	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme-tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	593	15,6	161	22,2	754	16,6
Kažnjavan uvjetnom kaznom	990	26,0	77	10,6	1067	23,5
Kažnjavan zatvorskom kaznom	1002	26,3	55	7,6	1057	23,3
Bio u zatvoru više puta	484	12,7	4	0,6	488	10,8
Imao ih je	226	5,9	75	10,3	301	6,6
Bio u pritvoru	133	3,5	17	2,3	150	3,3
Mjera obaveznog liječenja	184	4,8	71	9,8	255	5,6
Nepoznato	196	5,1	265	36,6	461	10,2
Ukupno	3.808	100,0	725	100,0	4.533	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među osobama koje su koristile neopijate, ranije je u životu bilo kažnjavano njih 48,9%. Podatci o tipu sudskih problema pokazuju da su najviše kažnjavani prekršajno (22,2%), uvjetnom kaznom (10,6%) i mjerom obaveznog liječenja (9,8%). U tim kategorijama ima i velik broj nepoznatih (neispunjenih) podataka.

Podatci o ranijim sudskim problemima kod opijatnih ovisnika pokazuju da je 60,9% njih imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani zatvorskom kaznom (26,3%), uvjetnom kaznom (26,0%) i prekršajnom kaznom (15,6%).

Prema raspoloživim podatcima, u prošlosti su više sudskih problema imali opijatni ovisnici, dok u tekućoj godini više sudskih problema imaju neopijatni ovisnici.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problemi									Ukupno
	Nema	Započeta istraga	Sudski proces u tijeku	Očekuje izvršenje kazne	Pod uvjetnom je kaznom	Nalazi se u pritvoru	Nalazi se u zatvoru	Mjera obaveznog liječenja	Nepoznato	
Nije ih imao	2.229	56	179	28	82	1	16	341	268	3.200
Kažnjavan prekršajno	413	16	61	18	43	4	12	111	76	754
Kažnjavan uvjetnom kaznom	651	22	109	22	90	5	16	71	81	1.067
Kažnjavan zatvorskom kaznom	600	13	83	54	114	4	48	59	82	1.057
Bio u zatvoru više puta	252	9	63	29	55	6	10	21	43	488
Imao ih je	144	7	51	17	11		4	34	33	301
Bio u pritvoru	69		23	12	16		5	17	8	150
Mjera obaveznog liječenja	105	5	22	8	13	1	4	80	17	255
Nepoznato	87	2	10	5	5		4	10	338	461
Ukupno	4.550	130	601	193	429	21	119	744	946	7.733

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kombiniranjem podataka o ranijim i sadašnjim sudskim problemima razvidno je da problema sa kršenjem zakona nije nikada imalo 2.229 osoba od ukupno 7.733 osoba liječenih zbog zlouporabe droga tijekom 2009. godine, što iznosi 28,8%. Iz toga proizlazi da je, točno kao i godinu dana ranije, 71,2% svih liječenih ovisnika barem jednom u životu iskusilo neku vrstu sudskih problema.

SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI

Smrtnost povezana sa zlouporabom psihoaktivnih droga odnosi se na smrti koje su posljedica akutne intoksikacije jednom ili više droga te smrtne slučajeve od bolesti koje se razvijaju uslijed korištenja droga (npr. kardiovaskularni problemi kod ovisnika o kokainu), rizičnog ovisničkog ponašanja (hepatitisi) ili nesreća pod utjecajem psihoaktivnih droga.

Kriteriji definiranja smrti povezane sa zlouporabom droga prema definiciji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) odnose se na predoziranje opojnom drogom i intoksikacijama kod kojih je barem jedna tvar ilegalna droga.

Izvjješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Ukupni broj smrti vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih droga može ovisiti o više čimbenika, kao što su npr. učestalost i način konzumiranja droge (intravenski, istodobna uporaba više droga), dob ovisničke populacije, popratne bolesti i poremećaji, dostupnost liječenja i hitne medicinske službe.

Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru osoba liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama, registriraju se na temelju Statističkog izvješćaja o smrti (DEM-2), obrasca koji sadrži osnovne podatke o osobi i okolnostima smrti i čiji je sastavni dio Potvrda o smrti, obrazac na kojem se registrira osnovni uzrok smrti. Uzroci smrti kao i utvrđivanje povezanosti smrti sa zlouporabom ilegalnih droga upotpunjuju se toksikološkim analizama Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ provedenih u sklopu obdukcija s ciljem utvrđivanja prisutnosti ilegalnih droga u tjelesnim tekućinama i tkivima umrlih osoba.

Zahvaljujući koordinaciji i suradnji Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, Odjela za medicinsku demografiju, cjelokupne mreže ustanova za liječenje ovisnosti (Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i bolnica) i Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ evidentiraju se gotovo sve smrti povezane sa zlouporabom droga, te se može naglasiti kako je kvaliteta prikupljanja podataka sve bolja.

Prema preliminarnim podacima (konačni podatci su definitivni nakon mogućih manjih nadopuna i korekcija do rujna tekuće godine), u Hrvatskoj je 2009. godine 90 osoba umrlo od uzroka povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga.

Tablica 37. BROJ UMRILIH PREMA ŽUPANIJI I GODINI SMRTI

Županija	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Zagrebačka	1	1	3	2	4	8	5	3	7	2
Krapinsko-zagorska			1							
Sisačko-moslavačka		1	1			1		1		1
Karlovačka					2		1	2		
Varaždinska	3		2	3	4	5	3	3	1	3
Bjelovarsko-bilogorska županija										1
Koprivničko-križevačka	1		1		1			1		
Primorsko-goranska	5	11	9	11	16	20	8	19	4	2
Ličko-senjska							1	1		
Virovitičko-podravska	1			1	2			2	2	
Požeško-slavonska			1				1		1	1
Brodsko-posavska	1			1		2	2	2	4	
Zadarska	14	9	10	8	14	8	8	12	12	12
Osječko-baranjska	1	2	1	4	2		2	13	5	3
Šibensko-kninska	3	1	1	9	9	4	5	8	6	4
Vukovarsko-srijemska	1	1	1	5	3		3	4	1	
Splitsko-dalmatinska	15	15	19	16	22	19	18	31	26	16
Istarska	7	10	8	9	8	8	10	17	4	13
Dubrovačko-neretvanska	3	2	3	3	4	4	3	9	3	3
Međimurska	2	1		1	2	3	2	1		
Grad Zagreb	19	35	33	36	29	43	43	35	38	28
Strana zemlja								1	2	
Ukupno umrli po godinama	77	89	94	109	122	125	115	165	116	89

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima u tablici 37 vidljivo je da je broj umrlih osoba od 2007. godine u padu. Provođenje zacrtane Nacionalne strategije, uvođenje i održavanje farmakoterapije i stabilan sustav koji je dostupan i otvorenog prihvata te osiguranje zdravstvene skrbi za sve ovisnike,

Izješće o osobama lijećenim zbog zloporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

rezultirali su postupnim smanjenjem smrti povezanih s drogama, osobito smrti od predoziranja. Kao i prijašnjih godina, najviše umrlih osoba bilo je u Gradu Zagrebu koji broji 29 osoba (32,2%), slijedi Splitsko-dalmatinska županija sa 16 (17,7%) umrlih osoba te Istarska sa 13 (14,4%) i Zadarska županija sa 12 (13,3%) umrlih osoba. Umrlih od predoziranja ili bolesti povezanih s ovisnošću ima i iz županija koje izvješćavaju o vrlo malom broju ovisnika u tretmanu općenito (Bjelovarsko-bilogorska županija, Požeško-slavonska županija) te se postavlja pitanje kako pridobiti i te „skrivenne“ osobe u sustav liječenja, kada bi vjerojatnost za smrtni ishod bila neusporedivo manja.

Tablica 38. BROJ UMRILIH OSOBA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, SPOLU I EVIDENCIJI U REGISTRU OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPRABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Županija	Spol		Ukupno	Prethodno liječenje		Ukupno
	muški	ženski		da	ne	
Zagrebačka	2		2	1	1	2
Sisačko-moslavačka	1		1		1	1
Varaždinska	3		3	3		3
Bjelovarsko-bilogorska	1		1	1		1
Primorsko-goranska	2		2	2		2
Požeško-slavonska	1		1		1	1
Zadarska	11	1	12		12	12
Osječko-baranjska	1	2	3	3		3
Šibensko-kninska	4		4	2	2	4
Splitsko-dalmatinska	15	1	16	10	6	16
Istarska	12	1	13	9	4	13
Dubrovačko-neretvanska	3		3	2	1	3
Grad Zagreb	27	1	28	19	9	28
Ukupno	83	6	89	64	25	89

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela umrlih osoba prema spolu pokazuje da su, kao i ranijih godina, muškarci zastupljeni u većem broju od žena, omjer muškarci:žene iznosi 14:1. Prema podatcima u tablici 38 vidljivo je da su 64 osobe ili 71,1% bile prethodno liječene u zdravstvenom sustavom dok je za 26 osoba ili 28,9% uzrok smrti bio ujedno i prva evidencija o zloporabi psihoaktivnih droga. Ti su podatci konzistentni i sa prethodnim godinama, je se i ranijim analizama uočavalo da je oko 30% osoba bez prethodnog liječenja završavalo smrću povezanom sa drogama.

Tablica 39. BROJ UMRILIH OSOBA U 2009. GODINI PREMA UZROKU SMRTI

Uzrok smrti	Broj	%
Predožiranje Opijatima	8	9,0
Predožiranje Heroinom	29	32,6
Predožiranje Metadonom	16	18,0
Predožiranje kokainom	4	4,5
Ostale bolesti	22	24,7
Nesreće	6	6,7
Intoksikacija lijekovima	3	3,4
Intoksikacija više droga i lijekova (metadon)	1	1,1
Ukupno	89	100,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka o uzroku smrti razvidno je da su 2009. godine kao i ranijih godina predoziranje vodeći uzrok smrti kod ovisnika. Predoziranje nekim od opijata, uglavnom heroinom ili njegovim metabolitima, utvrđeno je kao uzrok smrti u 54 osobe, odnosno 60,7% smrtnih slučajeva. Slijede smrti koje su uzrokovane nekom od bolesti u 22 osobe (24,4%) te razne nesreće u 6 umrlih osoba (6,7%). U odnosu na prošlu 2008. godinu uočen je pad slučajeva predoziranja opijatima sa 68,9% (2008.) na 60,0% u 2009. godini. Također je uočena promjena u postotku osoba umrlih od neke druge bolesti. U 2008. godini „ostale“ bolesti su navedene kao uzrok kod 9,5% smrti, dok je u 2009. godini 24,4% osoba umrlo zbog tih bolesti. Povećan broj smrti od „ostalih“ bolesti može se interpretirati starenjem populacije ovisnika, pružanjem kvalitetnije liječničke skrbi i sve dužem zadržavanju ovisnika u sustavu liječenja.

Razvoj i unaprjeđenje sustava nadopune podataka toksikološkim analizama i obdukcijama umrlih osoba poboljšao je prikupljanje i kvalitetu podataka o umrlim osobama. Proces suradnje koji je započeo prije nekoliko godina rezultirao je značajnim padom neutvrđenog sredstva predoziranja, tako je npr. u 2005. godini predoziranje nespecificiranim opijatima bio uzrok smrti kod 39,2% osoba, u 2007. godini kod 22,4% osoba, a u 2009. godini kod 8,9% osoba. Toksikološkim analizama umrlih osoba je utvrđeno da je heroin najčešća otkrivena ilegalna droga, a vrlo često se uz heroin konzumiraju i ostale psihoaktivne tvari kao što su benzodiazepini, metadon, kokain i alkohol.

Predoziranje metadonom je u 2009. godini bilo uzrok smrti kod 17 (18,9%) osoba. Postotak smrti predoziranja metadonom je relativno stabilan u zadnjih pet godina te se kreće u rasponu od 12,7% do 18,9%. Razlozi prisutnosti tog uzroka smrti mogu se tražiti u ilegalnoj uporabi metadona, prekomjernim dozama liječenja, neprikladnoj uporabi ili smanjenoj opijatnoj toleranciji. Do sada u Hrvatskoj nije zabilježena nijedna smrt povezana sa zlouporabom buprenorfina, iako je prema posljednjem izvješću EMCDDA naglašeno da je u Finskoj prisutan trend prema kojem je buprenorfin najčešće otkrivena tvar kod smrti uzrokovanih zlouporabom droga, najčešće u kombinaciji sa sedativima ili alkoholom.

Broj osoba koje su umrle zbog predoziranja kokainom se postupno povećava te su u 2009. godini zabilježena četiri slučaja predoziranja kokainom. Smrti povezane sa zlouporabom kokaina je mnogo teže utvrditi nego one vezane uz opijate. Smrti izravno uvjetovane predoziranjem kokainom izuzetno su rijetke i povezane sa visokom dozom kokaina koja se utvrđuje toksikološkim analizama. S druge strane, smrti povezane sa zlouporabom kokaina mogu nastati kao posljedica dugogodišnje zlouporabe kokaina koja uzrokuje oštećenja kardiovaskularnog i neurološkog sustava (srčani i moždani udari). Prisutnost kokaina u tim smrtima nije uvijek utvrđena te stoga smrti povezane sa zlouporabom kokaina često ostaju neprepoznate.

Tablica 40. PROSJEČNE DOBI UMRILIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Godina smrti	Prosječna dob u trenutku smrti - ukupno	Prosječna dob predoziranih osoba u trenutku smrti
2000.	29,5	27,8
2001.	30,1	28,4
2002.	30,3	29,0
2003.	30,5	28,6
2004.	31,3	29,5
2005.	32,2	31,7
2006.	33,4	30,2
2007.	32,9	31,8
2008.	33,4	32,0
2009.	35,8	33,6

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o prosječnoj dobi u trenutku smrti su u 2009. godini nastavili slijediti već prisutan trend u Hrvatskoj. Ovisnici su u trenutku smrti sve stariji. Tako je prosječna dob umrlih u prošloj godini bila 35,7 godina, dok su osobe kod kojih je uzrok smrti bio predoziranje bile nešto mlađe, te su prosječno imale 33,5 godine.

Tablica 41. BROJ GODINA LIJEČENJA UMLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA PREMA UZROKU SMRTI

Broj godina liječenja	Uzrok smrti								Ukupno
	pred. opijatima	pred. heroinom	pred. metadonom	predoziranje kokainom	ostale bolesti	nesreće	intoksikacija više droga i lijekova metadon	intoksikacija lijekovima	
1-5		5	5	1	4	3		2	20
% prema god.liječenja		25,0	25,0	5,0	20,0	15,0		10,0	100,0
% prema uzroku smrti		31,3	45,5	50,0	18,2	60,0		100,0	31,3
6-10	2	6	5		6	2			21
% prema god.liječenja	9,5	28,6	23,8		28,6	9,5			100,0
% prema uzroku smrti	40,0	37,5	45,5		27,3	40,0			32,8
11-15	3	5	1	1	3		1		14
% prema god.liječenja	21,4	35,7	7,1	7,1	21,4		7,1		100,0
% prema uzroku smrti	60,0	31,3	9,1	50,0	13,6		100,0		21,9
16-20					6				6
% prema god.liječenja					100				100
% prema uzroku smrti					27,3				9,4
21-35					3				3
% prema god.liječenja					100				100
% prema uzroku smrti					13,6				4,7
Ukupno	5	16	11	2	22	5	1	2	64
% prema god.liječenja	7,8	25,0	17,2	3,1	34,4	7,8	1,6	3,1	100,0
% prema uzroku smrti	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Broj godina liječenja povezan sa uzrokom smrti pokazuje da je udio predoziranja najveći između 6-10 godina liječenja (32,8%), slijede osobe koje su bile liječene 1-5 godina (31,3%) i osobe koje su bile liječene 11-15 godina sa udjelom 21,9%. U 2009. godini nije zabilježena nijedna smrt predoziranjem osoba koje su bile liječene duže od 15 godina.

Ostale bolesti koje se najčešće navode kao uzrok smrti ovisnika su prije svega povezane sa dugogodišnjim uzimanjem psihoaktivnih droga kao što su kronični virusni hepatitis C, bolesti cirkulacijskog i dišnog sustava, bolesti jetre, sindrom ovisnosti o opijatima, te dobroćudne i zloćudne novotvorine.

Smrtnost osoba zbog ostalih bolesti najzastupljenija je u razdoblju od 15 do 35 godina liječenja sa udjelom od 54,5%, dok udio osoba liječenih 1-5 godina iznosi 18,2%, te onih liječenih 6-10 godina iznosi 27,3%.

U 2009. godini najzastupljeniji uzroci smrti od ostalih bolesti prema MKB-10 klasifikaciji su bile bolesti jetre (K70-K77) i bolesti cirkulacijskog sustava (I00-I99) sa udjelom od 22,7%, zloćudne novotvorine (C00-C97) sa udjelom od 18,2%, slijede kronični virusni hepatitis C (B18,2), sindrom ovisnosti o opijatima i bolesti dišnog sustava sa udjelom od 9,1%, te dobroćudne novotvorine (D10-D36) sa 4,5% i status epilepticus (G41.9) sa udjelom od 4,5%.

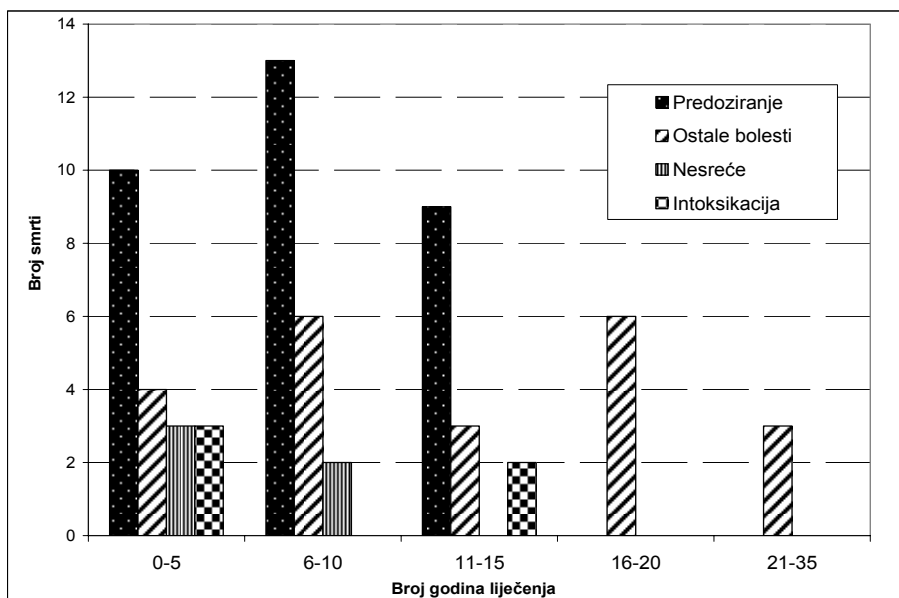
Tablica 42. UZROCI SMRTI PRETHODNO LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Uzrok smrti liječenih ovisnika	Broj	%
Pred. opijatima	5	7,8
Pred. heroinom	16	25,0
Pred. metadonom	11	17,2
Predoziranje kokainom	2	3,1
Ostale bolesti	22	34,4
Nesreće	5	7,8
Intoksikacija više droga i lijekova (metadon)	1	1,6
Intoksikacija lijekovima	2	3,1
Ukupno	64	100,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kao što je ranije navedeno, 70,9% umrlih je prethodno bilo liječeno u sustavu zdravstva. Prosječna dužina liječenja iznosila je 9,1 godinu. Uzroci smrti prethodno liječenih pokazuju da su 33 osobe (51,6%) umrle od predoziranja nekim od opijata, dok su od ostalih bolesti povezanih sa zlouporabom droga umrle 22 osobe (34,4%).

Slika 4. UZROCI SMRTI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA OBZIROM NA BROJ GODINA LIJEČENJA

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 43. DIJAGNOZE UMRLIH LIJEČENIH OSOBA OD OSTALIH BOLESTI PREMA MKB-10

Uzrok smrti	MKB-10	Broj	%
Kronični virusni hepatitis C	B18.2	2	9,1
Zloćudne novotvorine	C00-C97	4	18,2
Dobroćudne novotvorine	D10-D36	1	4,5
Sindrom ovisnosti o opijatima	F11.2	2	9,1
Bolesti cirkulacijskog sustava	I00-I99	5	22,7
Bolesti dišnog sustava	J00-J99	2	9,1
Bolesti jetre	K70-K77	5	22,7
Status epilepticus	G41.9	1	4,5
Ukupno		22	100,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o ostalim bolestima navedenim u uzroku smrti osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga najviše osoba (7 osoba, odnosno, 31,8%) je umrlo od bolesti jetre, slijede bolesti cirkulacijskog sustava sa pet umrlih osoba (22,7%), zloćudne novotvorine sa četiri osobe (18,2%), sindrom ovisnosti o opijatima i bolesti dišnog sustava sa po dva uzroka smrti, te jedna osoba koja je umrla zbog dobroćudne novotvorine.

PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

Sustav izvanbolničkog liječenja ovisnika u Hrvatskoj je organiziran u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo. Na taj način je ostvarena mreža koja dobro pokriva područje cijele Hrvatske, pružajući ovisnicima, konzumentima i eksperimentatorima psihoaktivnih droga dostupne i kvalitetne usluge.

Usluge koje su se u 2009. godini pružale osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i njihovim obiteljima proširene su sa dodatnim uslugama, te je i sustav izvještavanja o radu promijenjen sukladno tome. Prema zahtjevima za liječenjem, djelovanje je prošireno i na osobe koje nisu ovisne o psihoaktivnim drogama već imaju problema sa nekim drugim oblicima ovisnosti (F10, F63) ili problema vezanih uz poremećaje ponašanja.

Područje rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sukladno zakonskim odredbama prošireno je i na zaštitu mentalnog zdravlja. Prema planu i programu novo područje rada će biti usmjereno na unaprijeđenje i očuvanje mentalnog zdravlja djece, adolescenata i odraslih, te na rano otkrivanje, liječenje i rehabilitaciju duševnih poremećaja. Uspostavljanje proširene mreže predviđeno je u 2010. godini, a sastav timova će utjecati i na usluge koje će se pružati u Službama.

Analizirani podatci pokazuju opseg posla obavljenog u Službama za prevenciju ovisnosti. Broj i vrsta pojedinih usluga i tretmana koji se pružaju ovisnicima, povremenim konzumentima, eksperimentatorima i njihovim obiteljima ovisi i o sastavu timova, odnosno zastupljenosti pojedine vrste stručnjaka u timu.

Tablica 44. BROJ LIJEČENIH OSOBA, UKUPAN BROJ DOLAZAKA I BROJ DOLAZAKA PO OSOBI PREMA ŽUPANIJSKIM SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČNJE OVISNOSTI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Liječene osobe Broj	Ukupno dolazaka	Prosječno dolazaka u 2009. godini po osobi
Grad Zagreb	1.327	18.209	14
Zagrebačka županija	117	2.645	23
Krapinsko-zagorska županija	14	961	69
Sisačko-moslavačka županija	45	3.460	77
Karlovačka županija	74	475	6
Varaždinska županija	253	2.750	11
Koprivničko-križevačka županija	44	1.432	33
Bjelovarsko-bilogorska županija	14	421	30
Primorsko-goranska županija	602	5.968	10
Ličko-senjska županija	7	528	75
Virovitičko-podravska županija	30	686	23
Požeško-slavonska županija	38	1.069	28
Brodsko-posavska županija	156	1.788	11
Zadarska županija	569	6.340	11
Osječko-baranjska županija	263	2.723	10
Šibensko-kninska županija	223	1.743	8
Vukovarsko-srijemska županija	101	1.391	14
Splitsko-dalmatinska županija	1025	9.064	9
Istarska županija	634	7.513	12
Dubrovačko-neretvanska županija	305	3.600	12
Medimurska županija	109	1.294	12
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	5.950	74.060	12

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o broju liječenih osoba, u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika u 2009. godini je liječeno 5.950 osoba (prosječno 496 osoba mjesečno). Najviše osoba je liječeno u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje Grada Zagreba (1.327 osoba), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (1.025), Istarska županija (634), Primorsko-goranska županija (602), te Zadarska županija (569 liječenih osoba).

U protekloj godini u Hrvatskoj je u svim Službama za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ukupno bilo 74.060 posjeta, što prosječno iznosi 6.171 dolazak mjesečno. Najviše dolazaka zabilježeno je u gradu Zagrebu (prosječno 1.517 dolazaka mjesečno), Splitsko-dalmatinskoj županiji (755), Istarskoj županiji (626), Zadarskoj županiji (528) te Primorsko-goranskoj županiji (497).

Broj dolazaka po osobi u Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti se kretao od jednog do šest dolazaka mjesečno.

Prema vrstama usluga za koje je usuglašeno redovito izvještavanje, dobiveni su sljedeći podatci:

u Hrvatskoj je ukupno učinjeno 3.643 intervjua ili prosječno 304 mjesečno. Najviše ih je zabilježeno u Zadarskoj županiji (1.079), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (667) te Grad Zagreb (554 obavljena intervjua).

Savjetovani rad predstavlja osnovu rada u Službama, te je u podjednakoj mjeri usmjeren prema osobama koje već imaju problema sa zlouporabom droge, kao i mladima i roditeljima zainteresiranim za sve probleme vezane uz drogu. Savjetovanja se obavljaju u Službama za prevenciju ovisnosti i putem telefona.

Tablica 45. BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Individualni savjetovanišni tretman	Rad na modifikaciji ponašanja	Obiteljsko savjetovanišni tretman
Grad Zagreb	4.687	1.692	360
Zagrebačka	119	1.414	309
Krapinsko-zagorska	316	429	173
Sisačko-moslavačka	458	1.565	593
Karlovačka	1.378	98	42
Varaždinska	595	969	159
Koprivničko-križevačka	924	808	216
Bjelovarsko-bilogorska	424	380	91
Primorsko-goranska	688	1.330	437
Ličko-senjska	65	1.231	416
Virovitičko-podravska	1.763	1.752	364
Požeško-slavonska	1.040	700	62
Brodsko-posavska	1.375	1.579	339
Zadarska	1.250	1.874	348
Osječko-baranjska	2.353	2.316	292
Šibensko-kninska	807	922	434
Vukovarsko-srijemska	733	653	90
Splitsko-dalmatinska	1.682	4.119	1.527
Istarska	2.057	5.717	706
Dubrovačko-neretvanska	1.059	902	302
Međimurska	448	375	280
Ukupno	24.221	30.825	7.540

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Savjetovanišni rad u Službama za prevenciju ovisnosti je podijeljen u tri razine. Individualni savjetovanišni tretman je usmjeren na podizanje razine znanja konzumenta, ovisnika ili člana obitelji, te motiviranje za daljnji tretman. Rad na modifikaciji ponašanja ima za cilj promjenu ponašanja s usvajanjem zdravih obrazaca ponašanja, razvijanje samopoštovanja, rad na promjeni stavova, razvijanje sposobnosti komunikacije, usvajanje konstruktivnog načina rješavanja sadašnjih i budućih problema. U 2009. godini obavljen je 24.221 individualni savjetovanišni tretman i 30.825 tretmana modifikacije ponašanja. Najviše usluga rada na modifikaciji ponašanja pruženo je u Istarskoj županiji (5.717), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (4.119) te Osječko-baranjska županija (2.316 tretmana modifikacije ponašanja).

Tijekom obiteljskog savjetovanišnog tretmana članovi obitelji i konzument (ovisnik) zajedno sudjeluju u terapiji s ciljem što kvalitetnijeg rješavanja problema ovisnosti. U 2009. godini obavljeno je 7.540 obiteljsko savjetovanišnih tretmana, odnosno prosječno 628 tretmana mjesečno. Najviše obiteljsko savjetovanišnih tretmana provedeno je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (1527), slijedi Istarska županija (593) te Primorsko-goranska županija (437) i Grad Zagreb (360 obiteljsko savjetovanišnih tretmana).

Ambulantna psihijatrijska obrada uključuje procjenu psihičkog stanja pacijenta, razgovor po metodi somatskog intervjua i po potrebi somatski pregled, postavljanje radne ili konačne dijagnoze, upućivanje na dodatne pretrage ili intervencije, kontrolu stanja bolesnika, propisivanje i nastavak već uvedene terapije.

Izveštje o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

U 2009. godini Službe za prevenciju ovisnosti koje u sastavu svog tima imaju liječnika specijalista psihijatra ukupno su učinile 22.248 psihijatrijskih obrada, što iznosi prosječno 1.854 psihijatrijske obrade mjesečno. Od toga najviše ambulantskih psihijatrijskih obrada je učinjeno u Gradu Zagrebu (9.273), Splitsko-dalmatinskoj županiji (3.386) i Primorsko-goranskoj županiji (2.388).

U Gradu Zgrebu je također bilo i najviše psihoterapija ponašanja (7.517), zatim slijedi Primorsko-goranska županija (2.953) te Zadarska županija (2.093 psihoterapije ponašanja).

Tablica 46. PSIHIJATRIJSKE OBRADE (PRVA I PONOVA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Psihijatrijska obrada i ponovna psihijatrijska obrada	Psihoterapija ponašanja	Obiteljska psihoterapija
Grad Zagreb	9.273	7.517	952
Zagrebačka	19		
Krapinsko-zagorska	202	3	
Sisačko-moslavačka	47	50	2
Karlovačka	7	0	5
Varaždinska	654	275	80
Koprivničko-križevačka	66	45	
Bjelovarsko-bilogorska			
Primorsko-goranska	2.388	2.953	97
Ličko-senjska	1.205		31
Virovitičko-podravsko	581	571	1
Požeško-slavonska	403	316	
Brodsko-posavska	249	249	65
Zadarska	2.385	2.098	112
Osječko-baranjska	4		2
Šibensko-kninska	329	147	
Vukovarsko-srijemska	34		
Splitsko-dalmatinska	3.386	1.525	166
Istarska	765	319	278
Dubrovačko-neretvanska		326	458
Međimurska	251	101	10
Ukupno	22.248	16.495	2.259

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Liječenje osoba uključenih u tretman u Službama za prevenciju ovisnosti uključuje i redovite kontrole urina (brzi testovi) na prisutnost droga i njihovih metabolita, te kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis ukoliko se pacijent rizično ponašao (zajednička uporaba ovisničkog pribora i nezaštićeni spolni odnosi). Ukupno je učinjeno 27.331 testova urina što prosječno iznosi 2.278 testova mjesečno. Najviše testiranja je bilo u Gradu Zagrebu (7.398), zatim slijedi Splitsko-dalmatinska županija (5.485), Zadarska županija (3.082) i Istarska županija (2.246). Testiranja kapilarne krvi su zastupljena u manjoj mjeri. Tako su u 2009. godini učinjena ukupno 1.292 testiranja krvi, što prosječno iznosi 108 testiranja mjesečno. Najviše testiranja je obavljeno u Primorsko-goranskoj županiji (276), slijedi Splitsko-dalmatinska županija (265) te Dubrovačko-neretvanska županija (258) i Grad Zagreb (251).

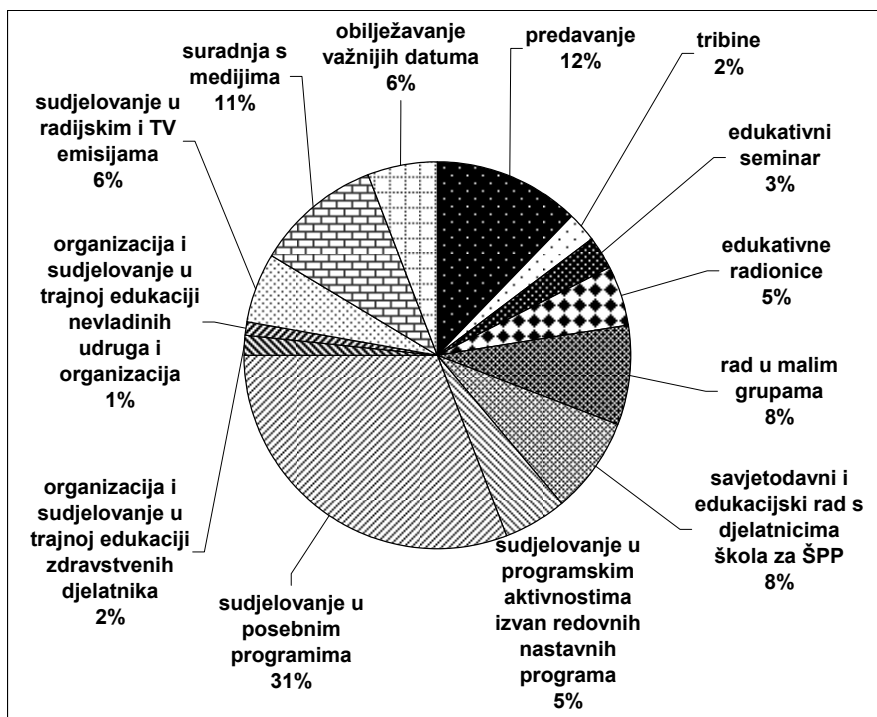
Tablica 47. TESTIRANJA URINA NA PRISUTNOST DROGA I NJIHOVIH METABOLITA I TESTIRANJA KAPILARNE KRVI NA HIV, HCV, HBV I SIFILIS

Županija	Testiranje urina na prisutnost droga i njihovih metabolita	Testiranje iz kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis
Grad Zagreb	7.398	251
Zagrebačka	733	
Krapinsko-zagorska	144	
Sisačko-moslavačka	90	21
Karlovačka	273	6
Varaždinska		4
Koprivničko-križevačka	509	
Bjelovarsko-bilogorska	217	
Primorsko-goranska	976	276
Ličko-senjska	40	
Virovitičko-podravska	365	
Požeško-slavonska	352	4
Brodsko-posavska	966	4
Zadarska	3.082	14
Osječko-baranjska	1.802	32
Šibensko-kninska	824	
Vukovarsko-srijemska	472	13
Splitsko-dalmatinska	5.485	265
Istarska	2.246	114
Dubrovačko-neretvanska	1.300	258
Međimurska	57	30
Ukupno	27.331	1.292

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Vrlo bitno područje rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti su preventivne i edukativne aktivnosti. Edukacija u Službama je usmjerena na trajnu edukaciju i usavršavanje djelatnika Službi i educiranje drugih - stručnih suradnika, roditelja, djece. Tako je u 2009. godini u Službama održano ukupno 498 predavanja i 99 tribina namijenjenih roditeljima i djelatnicima škola u sklopu redovnih preventivnih programa. Savjetodavni i edukacijski rad sa djelatnicima škola za Školski preventivni program (339) te organizacija edukativnih radionica za djelatnike škole, liječnike i druge profesionalce (177) također su bile dijelom aktivnosti. U 2009. godini djelatnici Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sudjelovali su u 1.252 posebna programa.

Slika 5. EDUKATIVNE I PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U 2009. GODINI

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI

Tijekom 2009. godine na liječenju zbog uzimanja psihoaktivnih droga bilo je 2.260 osoba koje stanuju u gradu Zagrebu, što čini 29,2% od 7.733 liječenih tijekom iste godine u Republici Hrvatskoj.

Tablica 48. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

GRAD ZAGREB	Liječene osobe				Novootkriveni (prvi puta registrirani)			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati F11	Stopa na 100.000 (opijati)	Svi tipovi ovisnosti F11.-F19.-	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatski tip (F11.-)	Udio (F11.-) od novo-otkriven.
	2.260	420,9	1.704	317,3	437	19,3	159	36,4

* Stope na 100.000 stanovnika dobi 15-64 godine

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kao i ranijih godina Grad Zagreb je jedna od županija sa visokom stopom liječenih zbog zlouporabe droga na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine. U 2009. godini ova stopa je bila viša nego što je to za cijelu Republiku Hrvatsku (Zagreb – 420,9; RH 258,9). U odnosu na ostale županije Zagreb je na trećem mjestu i to nakon Istarske (572,7) i Zadarske županije (517,2).

Od svih liječenih s prebivalištem u Gradu Zagrebu, 1.704 osobe su došle na tretman zbog uzimanja opijata (75,4%), a to je nešto manji udio nego za Hrvatsku u cjelini (liječenih zbog opijata 80,8%). Stopa liječenih opijatnih ovisnika je bila 317,3 a u cijeloj državi je iznosila 209,2. Dok je u 2008. godini po stopama osoba liječenih zbog uzimanja opijata Grad Zagreb bio na petom mjestu u 2009. godini je došao na treće mjesto, iza Istarske i Zadarske županije.

Tablica 49. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2009. GODINI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje	Liječene osobe	
	Broj	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.108	50,4
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	2	0,1
Primorsko-goranska - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	2	0,1
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	16	0,7
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	2	0,1
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	21	1,0
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	6	0,3
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	2	0,1
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	6	0,3
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	2	0,1
KB „Sestre milosrdnice” - poliklinika	1.023	46,5
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	2.199	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvjешće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Zagrepečani su uglavnom dolazili na ambulantno liječenje u zagrebačke zdravstvene ustanove. Najviše ih je bilo u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ – 50,4%. U poliklinici KB „Sestre milosrdnice“ je liječeno 46,5% osoba.

Izvan svoje županije, tj. u službama na Jadranu je bilo liječeno, najviše tijekom ljetnih mjeseci: u Splitu 21 osoba (1,0), Zadru 16 (0,7%), te po 6 u Istarskoj i Dubrovačkoj službi za prevenciju i liječenje ovisnosti.

Tablica 50. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2009. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		Bolnoopskrbni dani		Dnevna bolnica
		Broj	%	Po osobi	Po boravku	
Psihijatrijska bolnica Vrapče	174	228	42,9	32,90	25,1	0
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	75	97	19,5	33,0	25,5	7
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	112	130	29,9	28,2	24,3	29
KBC Zagreb (Rebro)	15	17	3,2	21,1	18,6	0
Klinička bolnica Dubrava	6	6	1,1	8,2	8,2	0
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Kukuljevićeva	2	3	0,6	30,5	20,3	0
NPS bolnica "Dr. I. Barbot, Popovača	3	3	0,6	86,0	86,0	0
Klinički bolnički centar Rijeka	1	3	0,6	45,0	15,0	0
Psihijatrijska bolnica Rab	6	8	1,5	113,7	85,3	0
Opća bolnica Dubrovnik	1	1	0,2	3,0	3,0	0
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	424	532	100,0	30,1	24,0	36

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Osobe iz Grada Zagreba su u 90,6% slučajeva dolazile na stacionarno liječenje u zagrebačke ustanove. Najviše su se liječili u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče (174 osobe u 228 boravka - 42,9%). U KB „Sestre milosrdnice“ je stacionarno liječeno 112 osoba u 130 boravaka tj. 29,9%. Na trećem mjestu je Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan (Jankomir) gdje je liječeno 75 osoba u 97 boravaka tj. 19,5%.

Kako je uz bolest ovisnosti o psihoaktivnim drogama vrlo često vezana i neka druga psihijatrijska dijagnoza, osobe liječene u stacionarnim ustanovama često su na dugotrajnoj hospitalizaciji zbog komorbiditeta. U prosjeku su najduže boravile u PB Rab gdje je prosjek ležanja bio 113,5 dana po osobi, te u Neuropsihijatrijskoj bolnici „Dr. I. Barbot“ u Popovači - 86 dana po osobi. Pretpostavljamo da u psihijatrijskim i neuropsihijatrijskim ustanovama borave pacijenti kojima je ovisnost o drogama samo uzgredna dijagnoza uz ozbiljniju psihijatrijsku dijagnozu. Drugu skupinu čine Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan (33,0 dana liječenja prosječno po osobi), Psihijatrijska bolnica Vrapče (32,9 dana) i Klinička bolnica „Sestre milosrdnice“ (28,2 dana). U specijaliziranoj psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež u Kukuljevićevoj u Zagrebu je ležanje u prosjeku bilo 30,5 dana po osobi. Ukupno u svim stacionarnim ustanovama prosjek za osobe s prebivalištem u Gradu Zagrebu je bio 30,1 b.o. dan po osobi.

Tablica 51. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI PREMA SPOLU I DOBI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

Dob	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)
≤14 god.	0	0	0	0	0	0
15-19 god.	121	6,6	27	6,3	148	6,5
20-24 god.	244	13,4	54	12,6	298	13,2
25-29 god.	488	26,7	133	31,1	621	27,5
30-34 god.	521	28,5	98	23	619	27,4
35-39 god.	264	14,5	45	10,5	309	13,7
40-44 god.	94	5,2	24	5,6	118	5,2
45-49 god.	68	3,7	22	5,2	90	4
50-54 god.	22	1,2	12	2,8	34	1,5
55-59 god.	6	0,3	7	1,6	13	0,6
≥60 god.	5	0,3	5	1,2	10	0,4
Ukupno	1.833	100,0	427	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela liječenih osoba prema spolu pokazuje da je i u 2009. godini bilo 4,3 puta više muškaraca nego žena. Muškaraca je bilo 81,1% (1.833) a žena 18,9% (427). U cijeloj Hrvatskoj omjer muškaraca i žena iznosi 4,9:1.

Trend starenja ovisničke populacije prisutan kod osoba liječenih u Republici Hrvatskoj prisutan je i u Zagrebu. Prosječna dob liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Gradu Zagrebu iznosi 31,2 godine (u Hrvatskoj 31,1). Muškaraca je najviše u dobi od 30 do 34 godine (28,5%), a zatim od 25 do 29 godina (26,7%). U dobi od 25 do 39 godina je 70% muškaraca i 64,6% žena.

Tablica 52. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA I NEOPIJATA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2009. GODINI PO DOBI

Dob	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
≤14	0	0	0	0	0	0
15-19	11	0,6	137	24,6	148	6,5
20-24	128	7,5	170	30,6	298	13,2
25-29	503	29,5	118	21,2	621	27,5
30-34	573	33,6	46	8,3	619	27,4
35-39	288	16,9	21	3,8	309	13,7
40-44	97	5,7	21	3,8	118	5,2
45-49	70	4,1	20	3,6	90	4
≥50	34	2	23	4,1	57	2,5
Ukupno	1.704	100,0	556	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka o dobi i sredstvu ovisnosti liječenih osoba razvidno je da je 63,1% liječenih zbog zlouporabe opijata bilo u dobi od 25-35 godina, kao i dodatnih 16,9% osoba u dobi od 35-39 godina.

Ostala psihoaktivna sredstva najčešće uzimaju oni u dobnoj skupini od 20-24 (30,6%). Najznačajniji postotak neopijatnih konzumenata je bio u dobi 15-29 godina. Raduje podatak da ni jedna osoba mlađa od 15 godina nije bila liječena u 2009. godini.

Tablica 53. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNE DROGE (MKB F11.0-F19.9)

Vrsta psihoaktivne droge		Muškarci		Žene		Ukupno	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	F11	1.365	74,5	339	79,4	1.704	75,4
Kanabinoidi	F12	242	13,2	24	5,6	266	11,8
Sedativi i hipnotici	F13	37	2	34	8	71	3,1
Kokain	F14	72	3,9	10	2,3	82	3,6
Simulativna sredstva	F15	87	4,7	11	2,6	98	4,3
Halucinogeni	F16	1	0,1	0	0	1	0
Hlapljiva otapala	F18	3	0,2	0	0	3	0,1
Više droga i ostale	F19	26	1,4	9	2,1	35	1,5
Ukupno		1.833	100,0	427	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o vrsti psihoaktivne droge u Gradu Zagrebu se ne razlikuju od podataka u Republici Hrvatskoj. U Gradu Zagrebu najviše osoba dolazi na liječenje zbog uzimanja i ovisnosti o opijatima (75,4%). U Republici Hrvatskoj je udio opijata iznosio 80,8%. Isto kao i u cijeloj Hrvatskoj, tako i u Zagrebu na drugom mjestu kao glavna droga su kanabinoidi (Zagreb - 11,8%; RH - 10,3%). Udio korisnika stimulativnih sredstava u Gradu Zagrebu je iznosio 4,3% dok je u Republici Hrvatskoj bio 2,8%. Također je i udio korištenja kokaina kao glavne droge bio viši nego u Republici Hrvatskoj (Zagreb - 3,6%; RH - 1,8%). Od ukupno 153 osobe kojima je kokain glavno sredstvo ovisnosti, 82 su iz Grada Zagreba (55,6%). To potvrđuje, kao i u 2008. godini, da je u Gradu Zagrebu veći udio osoba koje su dolazile na liječenje zbog zlouporabe kokaina, kanabinoida i stimulativnih sredstava.

Žene koje dolaze na liječenje u 79,4% slučajeva dolaze zbog opijata, dok je kod muškaraca taj udio nešto manji (74,5%). Žene više koriste sedative i hipnotike te u 8,0% slučajeva dolaze po pomoć radi ovisnosti o tim lijekovima, dok ih je muškaraca samo 2,0% liječeno zbog sedativa. Kanabis je učestaliji kod muškaraca (13,2%), nego kod žena 5,6%.

Tablica 54. OSOBE S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENE U RAZDOBLJU 2005.- 2009. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	1.340	73	1.707	72,2	1.694	71	1.626	71,3	1.704	75,4
Kanabinoidi	390	21,3	386	16,3	409	17,2	378	16,6	266	11,8
Sedativi	32	1,7	49	2,1	46	1,9	51	2,2	71	3,1
Kokain	30	1,6	59	2,5	69	2,9	86	3,8	82	3,6
Stimulativna sredstva	14	0,8	124	5,2	114	4,8	86	3,8	98	4,3
Halucinogeni	0		2	0,1	0	0	2	0,1	1	0,0
Hlapljiva otapala	3	0,2	3	0,1	5	0,2	1	0,0	3	0,1
Više i ostalo	26	1,4	35	1,5	38	1,6	51	2,2	35	1,5
Ukupno	1.835	100,0	2.365	100,0	2.385	100,0	2.281	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U posljednjih pet promatranih godina bio je u Gradu Zagrebu prisutan trend pada udjela liječenih opijatskih ovisnika, dok u 2009. godini ponovo bilježimo porast udjela osoba liječenih zbog zlouporabe opijata. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida nastavio je trend smanjivanja, tako je u 2009. godini 11,8% osoba liječeno zbog zlouporabe kanabinoida (u 2005. godini 21,3%). Udio osoba iz Grada Zagreba koje su bile na liječenju zbog zlouporabe kokaina je ostao i dalje relativno visok (2008.- 3,8%; 2009 - 3,6%). Malo je porastao udio osoba liječenih zbog sedativa (sa 2,2% u 2008.godini na 3,1%).

Tablica 55. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI IZ GRADA ZAGREBA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	788	46,2	41	7,4	829	36,7
Liječnik PZZ	416	24,4	12	2,2	428	18,9
Sud/uvjetna kazna	178	10,4	235	42,3	413	18,3
Obitelj	43	2,5	44	7,9	87	3,8
Centar za socijalnu skrb	4	0,2	79	14,2	83	3,7
Prijatelji	46	2,7	4	0,7	50	2,2
Bolnica/druga med. ustanova	11	0,6	4	0,7	15	0,7
Drugi centar za liječenje	36	2,1	1	0,2	37	1,6
Drugo	27	1,6	19	3,4	46	2
Nepoznato	155	9,1	117	21	272	12
Ukupno	1.704	100,0	556	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše osoba (829 ili 36,7%) na liječenje dolazi samoinicijativno. Liječnik primarne zdravstvene zaštite je uputio na liječenje 428 osoba (18,9%) što predstavlja znatno povećanje u odnosu na godinu ranije kad je taj udio iznosio 5,5%. Lagani pad udjela je primijećen za osobe kojima inicijativu za liječenje dao neki od članova obitelji (2008-5,2; 2009-3,8%) te Službe socijalne skrbi (2008-4,6%; 2009-3,7%).

Vidljive su razlike u načinu upućivanja između ovisnika o opijatima i neopijatima. Ovisnici o opijatima su najčešće došli samoinicijativno ili ih je uputio liječnik primarne zdravstvene zaštite.. Udio upućenih od primarne zdravstvene zaštite za korisnike ostalih psihoaktivnih sredstava iznosio je 2,2%. Uzimatelje neopijata je na liječenje najčešće uputio sud ili imaju izrečenu uvjetnu kaznu (42,3%), Obitelj ima veći utjecaj kod upućivanja na liječenje kod neopijatnih uzimatelja (7,9%), nego kod ovisnika o opijatima (2,5%). Centar za socijalnu skrb je na liječenje uputio 79 osoba koje su koristile ostale droge (14,2%), a samo 4 onih koji su došli na liječenje zbog opijata (0,2%).

Tablica 56. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA

Vrsta tretmana	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Detoksikacija metadonom – brza	17	1,3	0	0	17	1
Detoksikacija metadonom – spora	61	4,7	0	0	61	3,6
Održavanje na metadonu	548	41,8	0	0	548	32,2
Farmakoterapija buprenorfinom	544	41,5	0	0	544	31,9
Farmakoterapija Revia	23	1,8	0	0	23	1,3
Održavanje ostalo	2	0,2	0	0	2	0,1
Detoksikacija bez metadona	5	0,4	2	0,5	7	0,4
Upute - savjetovanje - podrška	32	2,4	325	82,7	357	21
Bez medikacije/psihosocijalna terapija	64	4,9	61	15,5	125	7,3
Upućen u drugi centar	6	0,5	2	0,5	8	0,5
Tretman nije započeo - Odluka nije donesena	9	0,7	3	0,8	12	0,7
Ukupno	1.311	100,0	393	100,0	1.704	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Osobe koje su bile liječene zbog ovisnosti o opijatima su najviše bile na održavanju na metadonu (41,8%) te na farmakoterapiji buprenorfinom (41,5%). Ukupno je 91,1%

Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

zagrebačkih ovisnika o opijatima bilo obuhvaćeno farmakoterapijom. Za cijelu Hrvatsku taj udio iznosi 84,0%.

Korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute (82,7%), a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata 15,5%.

Tablica 57. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA NAČINU STANOVANJA

Stanovanje	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Živi sam	226	13,3	41	7,4	267	11,8
S primarnom obitelji	961	56,4	367	66	1.328	58,8
S prijateljima	18	1,1	1	0,2	19	0,8
S partnerom	203	11,9	21	3,8	224	9,9
S partnerom i djetetom	191	11,2	19	3,4	210	9,3
Sam sa djetetom	15	0,9	1	0,2	16	0,7
Drugo	74	4,3	28	5	102	4,5
Nepoznato	16	0,9	78	14	94	4,2
Ukupno	1.704	100,0	556	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o načinu stanovanja nisu se značajnije mijenjali u odnosu na prethodne godine. Liječeni ovisnici najviše žive sa primarnom obitelji (58,8%). Postoje razlike u načinu življenja između ovisnika o opijatima i korisnika ostalih psihoaktivnih droga, obzirom da neopijate uglavnom uzimaju u mladoj dobi. Stoga više njih živi s roditeljima (u primarnoj obitelji) 66,0%, dok oni liječeni zbog zlouporabe opijata žive s primarnom obitelji u 56,4% slučajeva. Manje korisnika ostalih neopijatnih droga živi s partnerom i/ili s partnerom i djetetom 7,2%; dok je za korisnike opijata taj udio 23,1%. Isto tako sami žive 13,3% ovisnika o opijatima u odnosu na 7,4% korisnika ostalih droga. Razlika je i kod zajedničkog života s prijateljima. Dok 1,1% ovisnika o opijatima živi s prijateljima, samo 0,2% korisnika ostalih neopijatnih sredstava žive s prijateljima.

Tablica 58. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	149	8,7	250	45,0	399	17,7
Član obitelji	885	51,9	162	29,1	1.047	46,3
Zdravstveni djelatnik	41	2,4	7	1,3	48	2,1
Netko od osoblja škole	15	0,9	5	0,9	20	0,9
Netko na radnom mjestu	7	0,4	1	0,2	8	0,4
Prijatelj, poznanik	177	10,4	10	1,8	187	8,3
Ostalo	347	20,4	28	5,0	375	16,6
Nepoznato	83	4,9	93	16,7	176	7,8
Ukupno	1.704	100,0	556	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, obitelj je bila prva koja je saznala za problem ovisnosti u 51,9% slučajeva. Zatim slijede prijatelji i poznanici 10,4%, a policija tek u 8,7% slučajeva.

Kod osoba liječenih zbog zlouporabe ostalih neopijatnih sredstava policija prva otkriva zlouporabu u 45,0%, a zatim obitelj u 29,1% slučajeva.

Tablica 59. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJZA ZA PROBLEM OVISNOSTI

Roditelji saznali za prvo uzimanje	Opijati		Kokain		Stimulativna sredstva		Sedativi		Haucinogena sredstva		Hlapijiva otapala		Kanabinoidei		Više i ostalo		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Unutar prve godine	226	13,3	11	13,4	15	15,3	8	11,3					74	27,8	2	5,7	336	14,9
Nakon 1. godine	271	15,9	11	13,4	23	23,5	1	1,4			3	100	59	22,2	1	2,9	369	16,3
Nakon 2-3 godine	460	27,0	16	19,5	38	38,8	5	7,0					56	21,1	4	11,4	579	25,6
Nakon 4 i više godina	408	23,9	24	29,3	13	13,3	3	4,2					26	9,8			474	21,0
Roditelji za to ne znaju	178	10,4	16	19,5	7	7,1	2	2,8					33	12,4			236	10,4
Drugo	67	3,9	1	1,2			5	7,0					5	1,9	2	5,7	80	3,5
Nepoznato	94	5,5	3	3,7	2	2,0	47	66,2	1	100			13	4,9	26	74,3	186	8,2
Ukupno	1.704	100	82	100	98	100	71	100	1	100	3	100	266	100	35	100	2.260	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe i ovisnosti o opijatima, većina njihovih roditelja je za problem svoje djece saznala nakon 2 do 3 godine od početka uzimanja opijata (27,0%). Isto tako, prilično velik udio njih (23,9%) je za problem saznalo još kasnije – nakon 4 i više godina. Svaki deseti roditelj uopće ne zna da im djeca imaju problem sa uzimanjem opijata (10,4%).

Roditelji su za uzimanje kanabinoide svoje djece saznali najčešće unutar tri godine u 71,1% slučajeva. Gotovo za trećinu slučajeva uzimanja kanabinoide roditelji su saznali unutar prve godine uzimanja (27,8%). Roditelji ne znaju da su im djeca korisnici kokaina u 19,5% slučajeva, a kanabinoide u 12,4% slučajeva.

Tablica 60. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	579	34	187	33,6	766	33,9
Znatiželja	339	19,9	124	22,3	463	20,5
Zabava	167	9,8	42	7,6	209	9,2
Želja za samopotvrđivanjem	75	4,4	28	5	103	4,6
Dosada	125	7,3	19	3,4	144	6,4
Psihološki problemi	146	8,6	39	7	185	8,2
Problemi u obitelji	8	0,5	12	2,2	20	0,9
Neznanje o štetnim posljedicama	10	0,6	6	1,1	16	0,7
Problemi u školi	114	6,7	2	0,4	116	5,1
Nepoznato	141	8,3	97	17,4	238	10,5
Ukupno	1.704	100,0	556	100,0	2.260	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvjешće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Prema glavnom povodu početka uzimanja nekog psihoaktivnog sredstva razvidno je da se više od pola liječenih osoba u 2009. godini pvelo za svojim vršnjacima ili partnerom ili je uzrok bila znatiželja (54,4%). Ta prva dva razloga se ne razlikuju značajno kod osoba koje su na opijatima od onih koji uzimaju neopijate.

Probleme u školi kao povod za početak uzimanja psihoaktivnih droga navelo je 6,7% osoba liječenih zbog opijata, dok je taj udio samo 0,4 za ostale klijente koji su uzimali druga psihoaktivna sredstva. Dok probleme u obitelji kao razlog navodi 2,2% onih koji su koristili neopijate, problemi u obitelji razlog su kod samo 0,5% osoba koje su koristile opijate.

Tablica 61. NAČIN UZIMANJA PRIMARNOG SREDSTVA OSOBA IZ GRADA ZAGREBA LIJEČENIH TIJEKOM 2009. GODINE

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno	%
	i. v. injekcijom	puši	jede/pije	snifa	ušmrkava	nepoznato		
Heroin	1.229	19			303	129	1.680	74,3
%	73,2	1,1	0	0	18	7,7	100,0	
Heptanon	1		12				13	0,6
Ostali opijati		1	9			1	11	0,5
Kokain		1			81		82	3,6
Ecstasy			23				23	1
Amfetamini			3		68	2	73	3,2
%			4,1		93,2	2,7	100	
Drugi psihostimulatori			1			1	2	0,1
Barbiturati			6				6	0,3
Benzodijazepini			65				65	2,9
Halucinogeni			1				1	0
Lako hlapljiva otapala				3			3	0,1
Kanabinoidi		266					266	11,8
%		100					100	
Više i ostalo			4			31	35	1,5
Ukupno	1.230	287	124	3	452	164	2.260	100,0
%	54,4	12,7	5,5	0,1	20	7,3	100,0	

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Skoro tri četvrtine (72,2%) svih osoba koje su konzumirale opijate, uzimale su ih intravenozno. Opijate je zatim ušmrkavalo 17,8%, što je slično kao godinu ranije (16,5%). Kokain se predominantno ušmrkavao (98,8%), dok je zabilježena samo jedna osoba koja je pušila kokainsku bazu. Amfetamine i druga stimulativna sredstva su ušmrkavali u 69,4% slučajeva, a 27,6% ih je uzimalo peroralno. Isto su tako svi korisnici barbiturata, benodiazepina i halucinogena uzimali ih per os. Kanabinoide su pušili (100%), kao što su i svi koji uzimaju otapala koristili su ih snifanjem.

Tablica 62. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Opijatski ovisnosti	2008.	2009.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva	15,6	15,8
Prosječna dob prvog uzimanja heroina	19,8	20,5
Prosječna dob i.v. uzimanja	20,8	21,4
Prosječna dob prvog javljanja na tretman	25,2	25,5
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,6	9,7

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kao za Hrvatsku u cjelini, sličan je tijek razvoja opijatske ovisnosti i za Zagrepčane.

Ekperimentiranje s drogom su počeli u dobi od 15,8 godine (u Hrvatskoj sa 16,0). Prvo uzimanje heroina je bilo sa 20,5 godina, slično kao i u Hrvatskoj (20,3 godine). Prvo intravensko uzimanje je bilo sa 21,4 godine, skoro isto kao i u Hrvatskoj gdje je počelo sa 21,2 godine. Na liječenje su se javili u prosječnoj dobi od 25,5 godina. Od prvog ekperimentiranja do prvog dolaska na liječenje proteklo je prosječno 9,7 godina, dok je za ovisnike iz cijele Hrvatske proteklo 10,2 godine.

Tablica 63. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	i. v. ikad	i. v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec
1.704	1.465	190
	86,0 %	15,5 %

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata u Gradu Zagrebu bilježe se po trenutnom i prethodnom stanju. U 2009. godini 1.465 (86%) liječenih opijatnih ovisnika je izjavilo da je barem jednom u životu injektiralo opijate, a prošli mjesec ih je na taj način uzimalo 15,5% . Za Hrvatsku je taj podatak da je 15,4% opijatnih ovisnika uzimalo opijate prošli mjesec intavenski, a 83,6% ih je barem jednom u životu uzimalo opijate na iglu.

Tablica 64. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2009. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA U ŽIVOTU I POSLJEDNIJH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkog pribora	U životu		Posljednjih mjesec dana	
	Broj	%	Broj	%
Da	959	67,1	82	16,3
Ne	471	32,9	422	83,7
Ukupno	1.430	100,0	504	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Gotovo 70% liječenih osoba je barem jednom u životu dijelilo igle i šprice (959 – 67,1%), a u zadnjih mjesec dana su to činile 82 osobe (16,3%) koje imaju prebivalište u Gradu Zagrebu. Za Hrvatsku taj udio iznosi 20,7% za protekli mjesec, a pribor za injektiranje je barem jednom u životu dijelilo 68% osoba.

Tablica 65. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA UČESTALOSTI UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva								Ukupno
	probao 1-5 puta ukupno	1-3 puta mjesečno	jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	svakodnevno	uzima neredovito	ne uzima prošli mjesec	nepoznato	
Heroin	4	115	38	77	128	68	1.099	151	1.680
%	0,2	6,8	2,3	4,6	7,6	4,0	65,4	9,0	100,0
Heptanon				1	6		6		13
%				7,7	46,2		46,2		100,0
Ostali opijati				1	3		5	2	11
%				9,1	27,3		45,5	18,2	100,0
Kokain	11	6		4	2	2	49	8	82
%	13,4	7,3		4,9	2,4	2,4	59,8	9,8	100,0
Amfetamini	14	4		2	1	2	49	1	73
%	19,2	5,5		2,7	1,4	2,7	67,1	1,4	100,0
Ecstasy	5	1				2	15		23
%	21,7	4,3				8,7	65,2		100,0
Drugi psihostimulansi				1				1	2
%				50,0				50,0	100,0
Barbiturati								2	2
%								100,0	100,0
Benzodiazepini		1		3	11		4	46	65
%		1,5		4,6	16,9		6,2	70,8	100,0
Drugi hipnotici i sedativi			1				1	2	4
%			25,0				25,0	50,0	100,0
Drugi halucinogeni								1	1
%								100,0	100,0
Lako hlapljiva otapala							1	2	3
%							33,3	66,7	100,0
Kanabinoidi	21	29	28	34	13	10	113	18	266
%	7,9	10,9	10,5	12,8	4,9	3,8	42,5	6,8	100,0
Više i ostalo			1		1		2	31	35
%			2,9		2,9		5,7	88,6	100,0
Ukupno	55	156	68	123	165	84	1.344	265	2.260
%	2,4	6,9	3,0	5,4	7,3	3,7	59,5	11,7	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva ovisnosti razvidno je da su 254 osobe (14,9%) uzimale opijate minimalno jednom tjednom, dok je čak 1.110 osoba (65,2%) izjavilo da nije uzimalo opijatno glavno sredstvo u mjesecu prije dolaska na liječenje.

Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoide također nisu uzimale kanabinoide u mjesecu prije dolaska na liječenje čak 42,5 % njih. Kanabinoide je redovno minimalno jedanput tjedno pušilo 75 osoba ili 28,2% od ukupnog broja liječenih zbog zlouporabe kanabinoide.

Tablica 66. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODATCIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om

Zlouporaba opijata	Zagreb	Hrvatska
HIV pozitivni	0,5	0,5
Hepatitis B pozitivni	5,5	10,5
Hepatitis C pozitivni	31,5	42,3

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među opijatnim ovisnicima Grada Zagreba koji su testirani na prisutnost virusa u tijelu najviše ih onih koji su pozitivni na hepatitis C (Zagreb - 31,5%; RH - 42,3%).

Kao i kod hepatitisa C, tako je manji i udio pozitivnih na prisutnost virusa hepatitisa B u Gradu Zagrebu, nego u Hrvatskoj (Zagreb - 5,5%; RH - 10,5%).

I u Gradu Zagrebu je kao i u Hrvatskoj izrazito nizak udio nositelja HIV infekcije (0,5%).

Tablica 67. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DRUGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Sadašnji sudski problem	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	1.090	64,0	117	21,0	1.207	53,4
Ima	614	36,0	439	79,0	1.053	46,6
Ukupno	1.704	100	556	100,0	2.260	100,0
Za one koji imaju sadašnje sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	17	2,8	18	4,1	35	3,3
Sudski proces u tijeku	108	17,6	42	9,6	150	14,2
Očekuje izvršenje kazne	38	6,2	5	1,1	43	4,1
Pod uvjetnom je kaznom	78	12,7	20	4,6	98	9,3
Nalazi se u pritvoru	4	0,7	2	0,5	6	0,6
Nalazi se u zatvoru	18	2,9	11	2,5	29	2,8
Mjera obaveznog liječenja	141	23,0	226	51,5	367	34,9
Nepoznato	210	34,2	115	26,2	325	30,9
Ukupno	614	100,0	439	100,0	1.053	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podatcima o sudskim problemima liječenih ovisnika razvidno je da 53,4% liječenih nema problema sa zakonom, dok je 46,6% liječenih zagrebačkih ovisnika na neki način prekršilo zakon.

Od osoba koje su bile na liječenju zbog ovisnosti o opijatima s prebivalištem u Gradu Zagrebu 36,0% ih sada ima neki sudski problem. Najviše ih ima mjeru obaveznog liječenja 23,0%. Trenutno je sudski proces u tijeku za 17,6% osoba, a pod uvjetnom kaznom je njih 12,7%.

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Od osoba koje su konzumirale ili su ovisne o ostalim sredstvima 79,0% ih trenutno ima sudskih problema. Najčešće se radi o mjeri obveznog liječenja 51,5%, kod 9,6% se vodi sudski proces, a 4,6% ih je pod uvjetnom kaznom.

Tablica 68. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2009. GODINI PREMA RANIJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nema	694	40,7	258	46,4	952	53,4
Ima	1.010	59,3	298	53,6	1.308	46,6
Ukupno	1.704	100,0	556	100,0	2.260	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme - tip ranijih sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	199	19,7	85	28,5	284	21,7
Kažnjavan uvjetnom kaznom	245	24,3	33	11,1	278	21,3
Kažnjavan zatvorskom kaznom	244	24,2	23	7,7	267	20,4
Bio u zatvoru više puta	86	8,5	2	0,7	88	6,7
Imao ih je	61	6,0	27	9,1	88	6,7
Bio u pritvoru	38	3,8	5	1,7	43	3,3
Mjera obaveznog liječenja	69	6,8	32	10,7	101	7,7
Nepoznato	68	6,7	91	30,5	159	12,2
Ukupno	1.010	100,0	298	100,0	1.308	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ranije sudske probleme u Gradu Zagrebu imalo je 1.308 osoba (57,9%), od toga 1.010 ili 77,2% su oni koji su bili liječeni zbog zlouporabe opijata. Najviše ih je bilo kažnjeno uvjetnom kaznom (24,3%) i zatvorskom kaznom 24,2% svih osoba liječenih zbog opijata, dok ih je još 8,5% bilo u zatvoru više puta.

Osobe koje su bile na liječenju zbog uzimanja ostalih psihoaktivnih droga manje su zastupljene među onima koje su ranije imale neke sudske probleme. Od 298 osoba koje su imale ranije sudske probleme 28,5% ih je bilo kažnjavano prekršajno, 11,1% uvjetnom kaznom, dok je kaznu zatvorom imalo 7,7%, a više puta u zatvoru bilo ih je još 0,7%.

Osobe koje su bile na liječenju zbog uzimanja ostalih psihoaktivnih droga manje su zastupljene među onima koje su ranije imali neke sudske probleme. Od 259 osoba koje su imale ranije sudske probleme 37,1% ih je bilo kažnjavano prekršajno, 10,4% uvjetnom kaznom, dok je kaznu zatvorom imalo 6,6%, a više puta u zatvoru bilo ih je još 0,4%.

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U HRVATSKOJ U 2009. GODINI

Postupak liječenja ovisnosti o drogama je vrlo naporan i dugotrajan proces te zahtijeva sveobuhvatno razumijevane ove problematike, što znači da planiranje i izrada programa liječenja i suzbijanja zlouporabe droga moraju istovremeno obuhvatiti medicinsko, psihološko i socijalno stajalište.

Vrlo važne komponente pri liječenju ovisnika o psihoaktivnim drogama također su rehabilitacija i resocijalizacija. Resocijalizacija ovisnika predstavlja jedan od preduvjeta uspješnog održavanja apstinencije i vraćanja ovisnika u „normalno“ društvo. U Hrvatskoj postoji niz terapijskih zajednica i nevladinih organizacija koje se bave ovim dijelom liječenja ovisnika o drogama.

Boravak u terapijskim zajednicama uključuje promjenu načina života uz dugotrajan smještaj, izdvajanje iz obitelji i uobičajene sredine. Uz pomoć profesionalnih terapeuta (liječnik, psiholog, sociolog, socijalni pedagog i drugi) te „starijih“ ovisnika, odnosno, ovisnika koji su u zajednici već dulje razdoblje, stabilizira se započeta apstinencija uz dodatni psihosocijalni tretman.

Svaka terapijska zajednica ima određene selektivne kriterije prema kojima vrši odabir klijenata za terapiju i rehabilitaciju. Kako u terapijskim zajednicama nema nadomjestne farmakoterapije, jedan od preduvjeta je prethodna detoksikacija ili smanjenje doze opijatskih agonista.

Osobito osjetljivim smatramo razdoblje prije samog ulaska u terapijsku zajednicu, kada je ovisniku potrebna sva moguća podrška da postigne i održi nužnu apstinenciju, kao i razdoblje nakon završetka programa, kada se mora suočiti sa okolinom iz koje je dugo vremena izbio.

U proteklim se godinama postupno ostvarivala sve bolja suradnja između terapijskih zajednica i zdravstvenog sustava. Također, značajan napredak u kvaliteti podataka i cjelovitijem sagledavanju problematike ovisnosti postignut je prije nekoliko godina otkada se dragocjeni podaci terapijskih zajednica redovito prikupljaju i obrađuju u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, što nije bio slučaj do tada.

Tablica 69. UKUPAN BROJ LIJEČENIH OSOBA U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2009. GODINI, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE U ODREĐENOJ USTANOVI, BROJ OSOBA LIJEČENIH PRVI PUT

Terapijska ustanova	Broj ukupno liječenih osoba*	Novi u sustavu*	
Terra	35	23	65,7%
Reto	84	70	83,3%
Susret	191	21	11,0%
Đurmanec	47	2	4,3%
Mondo Nuovo	29	6	20,7%
Ne-ovisnost	55	3	5,5%
Ukupno	442 (100%)	125	28,3%

*420 osoba je 442 x bilo na liječenju

Promatrajući sve osobe liječene u terapijskim zajednicama i nevladinim udrugama, uočava se da je registarski sustav praćenja vrlo bitan pri promatranju zbivanja kroz vremenska razdoblja. Naime, prilikom dolaska u terapijsku zajednicu osoba daje podatke o prethodnim boravcima i načinima liječenja, koje terapeut bilježi u dokumentaciju. Uvidom u Registar uočava se da je

Izvrješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

velik dio osoba prije prvog dolaska u terapijsku zajednicu liječenje već pokušao u jednom ili više navrata unutar zdravstvenog sustava. U 2009. godini u nezdravstvenom sustavu su liječene 442 osobe, od kojih je 125 novih osoba, odnosno, 28,3% od svih liječenih u terapijskim zajednicama. 71,7% liječenih bilo je registrirano već ranije, odnosno, već su bili liječeni u zdravstvenom sustavu. Te činjenice ukazuju upravo na nužnu suradnju različitih sustava jer se ponekad tek višestrukim pokušajima uspije ovisnika zadržati u nekom od terapijskih programa koji bi morali djelovati sinkrono i stremiti zajedničkim ciljevima. S druge strane, na ovaj je način moguće dobiti uvid u pretpostavljeni „sivi“ dio ovisničke populacije koji ne možemo uočiti prateći samo liječenja u zdravstvenom sustavu.

Tablica 70. BROJ OSOBA KOJE SU BORAVILE U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U 2009. GODINI PO SPOLU

Terapijska ustanova	Spol		Ukupno	
	Muški	Ženski		
Đurmanec	40	0	40	9,5%
	100%		100%	
Reto	63	20	83	19,8%
	75,9%	24,1%	100%	
Susret	132	52	184	43,8%
	71,7%	28,3%	100%	
Terra	26	6	32	7,6%
	81,3%	18,8%	100%	
Mondo Nuovo	28	0	28	6,7%
	100%		100%	
Ne-ovisnost	53	0	53	12,6%
	100%		100%	
Ukupno	342	78	420	100,0%
	81,4%	18,6%	100%	

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kako je prikupljanje podataka tek u začetku, ne možemo se potpuno pouzdati u obuhvat i aktualnost navedenih podataka. Smatramo da će s vremenom ovaj način prikupljanja podataka pridonijeti boljem razumijevanju i sagledavanju, kako trenutne situacije, tako i potreba ovisnika koje iz toga proizlaze. U 2009. godini su registrirana 442 pojedinačna boravka u terapijskim zajednicama, iako je analizom podataka razvidno da se radi o 420 osoba. Naime, neke su pokušavale tretman više puta. U 2008. godini broj osoba prema podacima kojima smo raspolagali (iz istih terapijskih zajednica) bio je 232, što znači da je u posljednjih godinu dana gotovo udvostručen. Isto tako, broj stranih korisnika porastao je sa 8 na 63 osobe. Ukupno gledajući, većina liječenih ovisnika su muškarci, a omjer liječenih po spolu iznosi 4,4 muškarca prema jednoj liječenoj ženi.

Broj liječenih osoba i spolnu raspodjelu određuju i smještajni kapaciteti određenih zajednica. U 2009. godini najviše liječenih zabilježeno je u terapijskim zajednicama Susret (184 osoba – 43,8%), „Reto centar – prijatelji nade“ (83 osobe – 19,8%) te „Ne-Ovisnost“ (53 osobe – 12,6%).

Tablica 71. BROJ OVISNIKA LIJEČENIH U 2009. GODINI U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA I USTANOVI LIJEČENJA

Županija prebivališta	Ustanova liječenja						Ukupno
	Terra	Reto	Susret	Đurmanec	Mondo Nuovo	NE - ovisnost	
Zagrebačka		3	11	1	2	1	18
Krapinsko-zagorska			1	1			2
Sisačko-moslavačka		1					1
Karlovačka			1	1			2
Varaždinska			1		2		3
Bjelovarsko-bilogorska				1			1
Primorsko-goranska	31	1	25	3	2	2	64
Ličko-senjska				1			1
Požeško-slavonska			1				1
Brodsko-posavska			1		1	4	6
Zadarska		2	20	5	7	4	38
Osječko-baranjska	1	1	6	1	1	7	17
šibensko-kninska		1	3	1	2	1	8
Vukovarsko-srijemska				2		1	3
Splitsko-dalmatinska		5	51	3	2	8	69
Istarska			16	8		1	25
Dubrovačko-neretvanska		1	4	2	2	4	13
Međimurska			3				3
Grad Zagreb		7	40	10	5	20	82
Strana država		61			2		63
Ukupno	32	83	184	40	28	53	420

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema mjestu prebivališta liječenih u nezdravstvenom sektoru najviše liječenih u 2009. godini bilo je iz Grada Zagreba (82 osobe - 19,5%), Splitsko-dalmatinske županije (69 osoba - 16,4%) i Primorsko-goranske županije (64 osobe - 15,2%). Od 63 strana državljana, 61 (96,8%) je liječen u terapijskoj zajednici „Reto centar - prijatelj nade“.

Tablica 72. KONTAKT SA ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA PRIJE DOLASKA NA LIJEČENJE U TERAPIJSKU ZAJEDNICU U 2009. GODINI

Ustanova liječenja	Liječenje prije ulaska u terapijsku zajednicu				Ukupno
	Nema tretmana	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Bolnica - stacionarno	Terapijska zajednica	
Terra	27	5			32
Reto	74	5	4		83
Susret	96	72	14	2	184
Đurmanec	13	16	11		40
Mondo Nuovo	18	6	4		28
NE - ovisnost	28	13	11	1	53
Ukupno	256	117	44	3	420

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Od ukupno 420 liječenih osoba, 256 (61,0%) ih nije bilo u zdravstvenom sustavu tijekom iste kalendarske godine nego samo u navedenim terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama. Među liječenima unutar zdravstvenog sustava, najviše ih je pomoć dobilo u nekoj od županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti (117 osoba, odnosno, 27,9%). U stacionarnim odjelima bolnica liječene su 44 osobe (10,5%), a već su ranije u terapijskim zajednicama bile liječene 3 osobe (0,7%).

Tablica 73. KONTAKT SA ZDRAVSTVENIM SLUŽBAMA POSLIJE IZLASKA SA LIJEČENJA IZ TERAPIJSKE ZAJEDNICE U 2009. GODINI

Ustanova liječenja	Liječenje nakon izlaska iz terapijske zajednice				Ukupno
	Nema tretmana	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Bolnica – stacionarno	Terapijska zajednica	
Terra	25	6	1		32
Reto	83				83
Susret	143	27	12	2	184
Đurmanec	30	4	4	2	40
Mondo Nuovo	27	1			28
NE – ovisnost	37	6	7	3	53
Ukupno	345	44	24	7	420

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Nakon odlaska iz terapijske zajednice 345 osoba (82,1%) se nije javilo niti u jednu drugu ustanovu na liječenje. Tijekom iste kalendarske godine 44 osobe (10,5%) su se javile u neku od županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Naknadno liječenje u stacionarnim bolničkim odjelima zatražilo je 24 (5,7%) osobe, a 7 (1,7%) ih se vratilo na liječenje u neku od terapijskih zajednica.

Tablica 74. OSOBE PREMA GLAVNOM SREDSTVU ZBOG KOJEG SU DOŠLI NA LIJEČENJE U 2009. GODINI

Glavno sredstvo	Terapijska ustanova						Ukupno	
	Mondo Nuovo	Ne-ovisnost	Đurmanec	Reto	Susret	Terra		
Heroin	20	48	33	71	179	21	372	88,6
Ostali opijati				2		9	11	2,6
Buprenorfin			1			1	2	0,5
Kokain		3		2	1		6	1,4
Amfetamini	1	2		1	1		5	1,2
Benzodiazepini				1	3		4	1,0
Drugi hipnotici i sedativi							0	0,0
Kanabinoidi	3		3	6		1	13	3,1
Vise i ostalo	4		3				7	1,7
Ukupno	28	53	40	83	184	32	420	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Heroin kao glavno sredstvo ovisnosti dominantan je u svim terapijskim zajednicama (88,6%). Ostala sredstva su zastupljena u manjem udjelu Na drugom su mjestu kanabinoidi (3,1%), a slijede ih ostali opijati (2,6%).

Tablica 75. LIJEČENE OSOBE PREMA PRVOM KORIŠTENOM I GLAVNOM KORIŠTENOM SREDSTVU OVISNOSTI

Glavno sredstvo	Prvo sredstvo														Ukupno	
	Heroin	Heptanon	Ostali opijati	Kokain	Amfetamini	Ecstasy	Drugi psihostimulansi	Barbiturati	Benzodiazepini	Drugi hipnotici i sedativi	LSD	Lako hlapljiva otapala	Kanabinoidi	Više i ostalo		Nepoznato
Heroin	30	1		3	2	7	2	1	4	2	3	22	292	1	2	372
Ostali opijati			1									1	9			11
Buprenorfin													2			2
Kokain				1									5			6
Amfetamini													1			1
Ecstasy													1			1
Drugi psihostimulansi													2	1		3
Benzodiazepini									2				2			4
Kanabinoidi													13			13
Više i ostalo											1		6			7
Ukupno	30	1	1	4	2	7	2	1	6	2	4	23	333	2	2	420

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Osobe liječene u terapijskim zajednicama su ovisničko ponašanje započeli zlouporabom kanabinoida (79,3%), nekima je heroin bio i prvo i glavno sredstvo ovisnosti (7,1%). Lako hlapljiva otapala su bila početak za 5,5% osoba liječenih u terapijskim zajednicama.

Tablica 76. LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Broj	%
Osobno	161	38,3
Obitelj	91	21,7
Prijatelj	41	9,8
Drugi centar za liječenje ovisnosti	16	3,8
Doktor primarne zaštite	3	0,7
Bolnica - druga medicinska ustanova	14	3,3
Centar za socijalnu skrb	36	8,6
Sud - ODO - Policija	5	1,2
Drugo	1	0,2
Nepoznato	52	12,4
Ukupno	420	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvješće o osobama liječenim zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini

Glavnu odluku o početku liječenja u terapijskoj zajednici donijela je 161 (38,3%) osoba; na poticaj obitelji ili nagovor prijatelja to je učinilo njih 91 (21,7%) i 41 (9,8%). U odnosu na prethodnu godinu, kada je nagovor obitelji značio najznačajniji razlog dolaska u terapijsku zajednicu, zamjećujemo značajan porast broja onih koji su samoinicijativno odlučili potražiti pomoć u nekoj od terapijskih zajednica.

Tablica 77. LIJEČENE OSOBE PREMA NAJVIŠEM STUPNJU OBRAZOVANJA

Najviši stupanj obrazovanja	Broj	%
Nezavršena osnovna škola	5	1,2
Završena osnovna škola	54	12,9
Nezavršena srednja škola	39	9,3
Završena srednja škola	300	71,4
Završena viša škola	12	2,9
Završen fakultet	9	2,1
Nepoznato	1	0,2
Ukupno	420	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema stupnju završenog obrazovanja vidimo da je najveći broj liječenih osoba imao završenu srednju školu (300 osoba, odnosno, 71,4%). Samo osnovnu školu završilo je njih 54 (12,9%), dok je 39 osoba (9,3%) bilo sa nezavršenom srednjom školom. 12 osoba (2,9%) završilo je višu školu, 9 osoba (2,1%) fakultet, 5 osoba (1,2%) nije imalo završenu niti osnovnu školu, a za jednu osobu (0,2%) podatak je ostao nepoznat.

Tablica 78. LIJEČENE OSOBE PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU U 2009. GODINI

Bračni status ovisnika	Ima li djece				Ukupno
	Da	Ne	Ima djece, trudnoća u tijeku	Nepoznato	
U braku	50	15	2		67
Neudana - Neoženjen	12	282	1	2	297
Rastavljen/a	19	14			33
Udovac - Udovica	1	1			2
Izvanbračna zajednica	8	12			20
Nepoznato		1			1
Ukupno	90	325	3	2	420

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Obzirom na bračni status, najviše liječenih osoba nije bilo u braku (297 osoba, odnosno, 70,7%). U braku je bilo 67 osoba (16,0%), 33 osobe (7,9%) su bile razvedene, 20 (4,8%) ih je živjelo u izvanbračnoj zajednici, 2 (0,5%) su izgubile bračnog druga, a za jednu osobu (0,2%) podatak je ostao nepoznat.

Većina liječenih nema djece (325 osoba, odnosno, 77,4%), 90 (21,4%) ih ima jedno ili više djece, kod 3 (0,7%) je trudnoća bila u tijeku, a za 2 (0,5%) podaci nisu poznati. Gotovo svaki drugi ovisnik koji ima djecu nije u braku. Među ovisnicima koji imaju djecu, a nisu u braku, najbrojniji su oni razvedeni (19 osoba, odnosno, 47,5%).

Tablica 79. LIJEČENE OSOBE PREMA NAČINU STANOVANJA U 2009. GODINI

Stanovanje	Broj	%
Živi sam	40	9,5
S primarnom obitelji (roditelji)	253	60,2
sam sa djetetom	1	0,2
S partnerom	15	3,6
s partnerom i djetetom	36	8,6
S prijateljima	12	2,9
Drugo	55	13,1
Nepoznato	8	1,9
Ukupno	420	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najveći broj svih ovisnika o psihoaktivnim drogama stanuje sa primarnom obitelji. Situacija je jednaka i za ovisnike liječene u terapijskim zajednicama (60,2%). 9,5% ih živi samo, 8,6% s partnerom i djetetom, 3,6% samo s partnerom, 2,9% s prijateljima, 0,2% samo sa djetetom, 13,1% u nekom drugom tipu zajednice, a za 1,9% korisnika podaci nisu poznati.

Tablica 80. LIJEČENE OSOBE PREMA DOBI

Dobne skupine	Ustanova liječenja						Ukupno
	Terra	Reto	Susret	Đurmanec	Mondo Nuovo	NE - ovisnost	
≤19	2	3	3	2			10
20-24	8	13	24	7	2	10	64
25-29	11	28	79	11	12	15	156
30-34	9	30	53	13	10	21	136
35-39	2	6	18	4	4	6	40
≥40		3	7	3		1	14
Ukupno	32	83	184	40	28	53	420

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše liječenih u terapijskim zajednicama bilo je unutar dobne skupine 25-29 godina (37,1%). Slijede dobne skupine 30-34 (32,4%), 20-24 (15,2%), 35-39 (9,5%), 40 godina i više (3,3%) te 19 godina i manje (2,4%).

Prosječna dob osoba liječenih u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama bila je 29,4 godine, što je gotovo dvije godine manje nego kod ovisnika liječenih u zdravstvenom sustavu (31,7 godina).

PODATCI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE

Kao i svake godine, od ravnatelja Središnjeg Ureda Uprave za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa gospodina mr. sc. Branka Perana dobili smo godišnje Izvješće o broju zatvorenika – ovisnika o psihoaktivnim drogama. Podatci se odnose na zatvorenike ovisnike, i pravomoćno osuđene i pritvorenike, za razdoblje od 01.01.2009. do 31.12.2009. godine.

Tijekom 2009. godine u zatvorskom sustavu je sveukupno bilo 2.400 osoba – ovisnika o psihoaktivnim drogama (zatvorenici, pritvorenici i maloljetnici). Od toga su 1.474 bili zatvorenici (61,4%) a 925 (38,5%) pritvorenici. Bio je kažnjen i jedan maloljetnik.

Izrečenu sigurnosnu mjeru nije imalo 1.704 osobe (71%) a 695 je imalo izrečeno sigurnosnu mjeru (29%).

Najviše zatvorenika je bilo zbog zlouporabe opojnih droga (čl. 173 st. 2, 3, 4, 5 i 6) – 334 sa izrečenom sigurnosnom mjerom i 325 bez izrečene sigurnosne mjere. Bez izrečene sigurnosne mjere je bilo i 380 pritvorenika. Zbog razbojništva je u zatvoru bilo 115 zatvorenika sa izrečenom sigurnosnom mjerom te 115 bez izrečene sigurnosne mjere. Zbog razbojništva je bez izrečene sigurnosne mjere je bilo i 124 pritvorenika. Krađa i teška krađa je bila razlog zatvaranja sa izrečenom sigurnosnom mjerom 106 osoba te još 181 osoba bez izrečene sigurnosne mjere. Dvadeset i dvije osobe su bile zatvorene zbog ubojstva, teškog ubojstva ili ubojstva na mah, dok su istodobno 17 pritvoreno zbog iste vrste nedjela.

**Tablica 81. BROJ ZATVORENIKA – OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U
ODNOSU NA VRSTU KAZNENIH DJELA**

Vrsta kaznenog djela	Broj osoba tijekom godine						Broj osoba na 31. 12. 2009.					
	zatvorenici		pritvorenici		maloljetnici		zatvorenici		pritvorenici		maloljetnici	
	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2
Zlouporaba opojnih droga (čl.173 st.1)	44	45	0	57	1	0	29	13	0	18	0	1
Zlouporaba opojnih droga (čl.173 st.2,3,4,5 i 6)	334	325	1	380	0	0	232	131	0	116	0	0
Krađa, teška krađa (čl.216,217)	106	181	0	194	0	0	80	78	0	68	0	0
Razbojništvo (čl. 218,219)	115	115	0	124	0	0	85	66	0	53	0	0
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl.90,91i 92)	22	22	0	17	0	0	16	13	0	13	0	0
Tjelesna ozljeda (čl.98,99,100 i 101)	14	13	0	21	0	0	3	5	0	2	0	0
Silovanje (čl. 18, 189, 190, 191, 192, 193)	4	11	0	8	0	0	4	11	0	3	0	0
Prijevarena (čl. 224)	10	8	0	19	0	0	7	3	0	8	0	0
Ostala kaznena djela	45	60	0	104	0	0	20	26	0	27	0	0
UKUPNO	694	780	1	924	1	0	476	346	0	308	0	1
UKUPNO (zatvorenici, pritvorenici, maloljetnici)	1.474		925		1		822		308		1	
SVEUKUPNO	2.400						1.131					

N1= osobe s izrečenom sigurnosnom mjerom

N2= osobe bez izrečene sigurnosne mjere

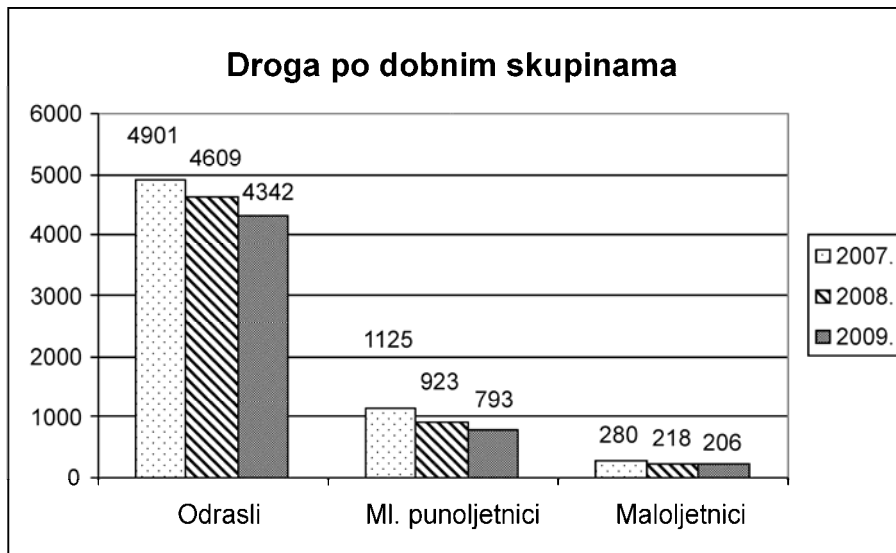
PODATCI DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Prema Izješću zamjenice glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske gospođe Mirte Kuharić, donosimo podatke o prijavljenim, optuženim i osuđenim osobama za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga u 2009. godini.

Kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga

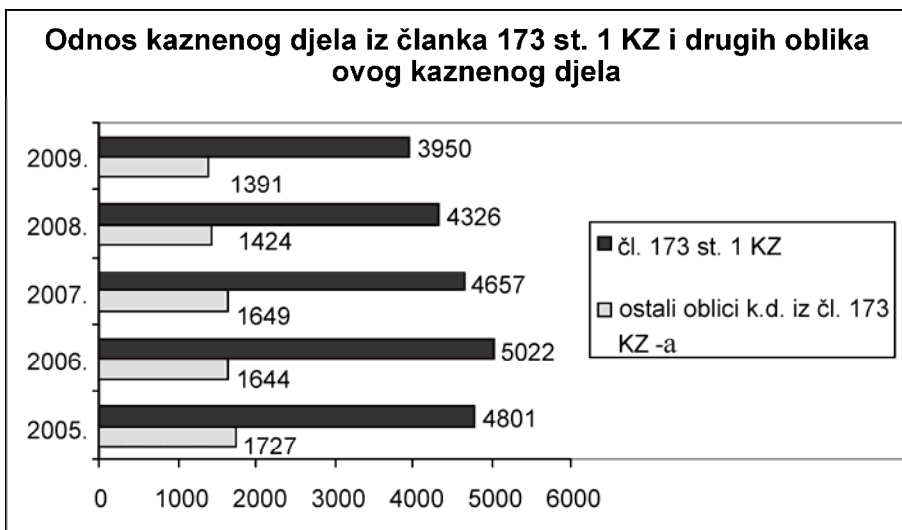
Tijekom 2009. za kaznena djela iz članka 173. Kaznenog zakona prijavljena je 5.341 poznata osoba ili 7,1% osoba manje nego tijekom 2008. kada je bilo prijavljeno 5.750 osoba. Promatrajući kretanje broja prijavljenih u posljednje tri godine vidljivo je da iz godine u godinu bilježimo pad broja prijavljenih i to po svim dobnim skupinama: odraslim, mlađim punoljetnim i maloljetnim osobama.

Slika 6. BROJA PRIJAVLJENIH PO DOBNIM SKUPINAMA

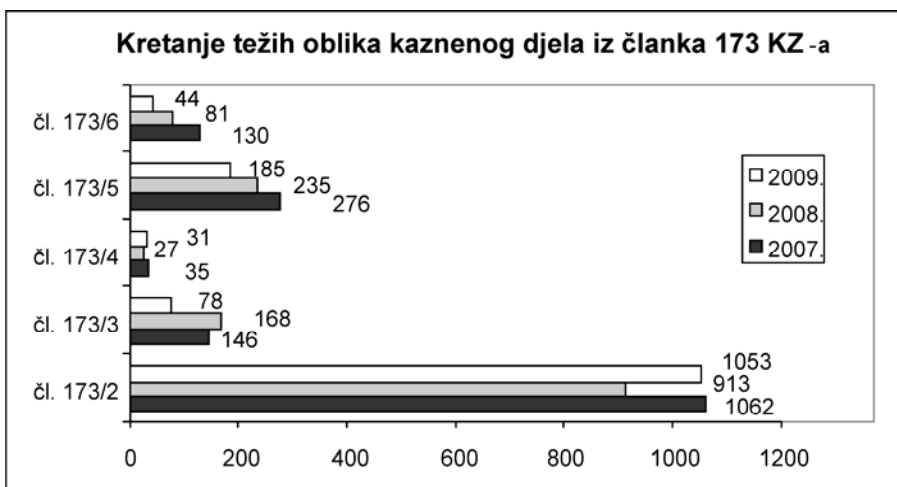
Kao i ranijih godina najveći broj osoba prijavljeno je zbog kaznenog djela posjedovanja opojne droge iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona, koje u ukupnom kriminalitetu vezanom uz drogu sudjeluje sa 71,7 % (3.830).

Slika 7. ODNOS KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 173. STAVAK 1. I DRUGIH OBLIKA KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 173.

Uvidom u modalitete članka 173. Kaznenog zakona kroz proteklih pet godina vidljivo je da u posljednje četiri godine bilježimo pad broja prijavljenih za najblaži oblik ovog kaznenog djela odnosno u posljednjih pet godina i za teže oblike ovih kaznenih djela. No ipak iz godine u godinu značajniji pad bilježimo za najblaži oblik ovog kaznenog djela.

Slika 8. KRETANJE TEŽIH OBLIKA KAZNENOG DJELA IZ ČLANKA 173. KAZNENOG ZAKONA

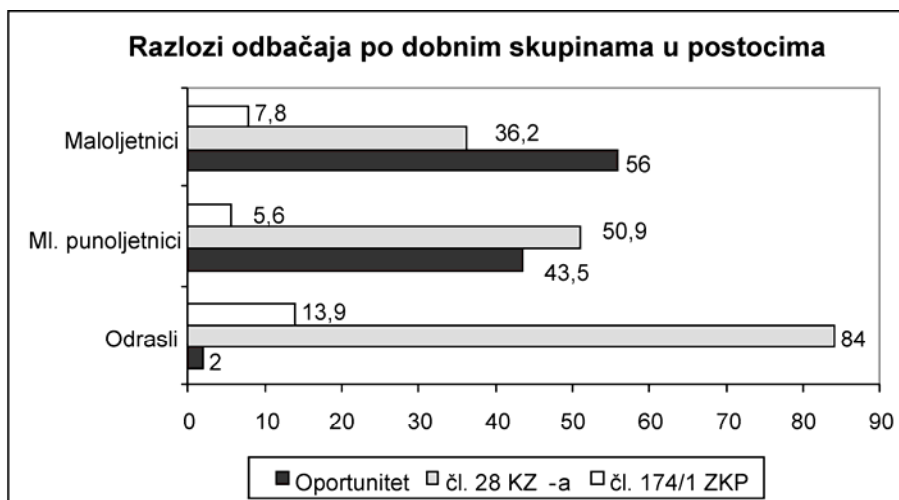
Promatrajući kretanje težih oblika ovog kaznenog djela vidljivo je da uglavnom bilježimo pad broja prijavljenih. Kod prijavljenih za stavak 2. članka 173. Kaznenog zakona vidljiv je porast od 15,3% u odnosu na 2008., odnosno broj je gotovo identičan kao i 2007. Takvi podaci ukazuju

na zaključak da je težište na pojačanom otkrivanju onih koji neovlašteno proizvode, prerađuju, prodaju ili organiziraju prodaju droge što je i logično obzirom da se na taj način može utjecati na smanjenje količine droge na narko tržištu a samim time onda i na smanjenje broja novih konzumenata droge. Upravo zbog navedenog za kazneno djelo iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona kod prvi put prijavljenih osoba koje posjeduju manje količine opojne droge državni odvjetnici se odlučuju za primjenu članka 28. Kaznenog zakona o beznačajnom djelu obzirom na način postupanja počinitelja, njegovu krivnju i posljedice.

Tijekom 2009. na temelju članka 28. doneseno je 1.930 odluka za počinitelje ovog kaznenog djela. Promatrajući ukupan broj odbačaja za ova kaznena djela vidljivo je da je 74,4 % prijava odbačeno na temelju ove odredbe (1.930:2.594).

U narednom slici dan je prikaz odbačaja iz razloga navedenih u članku 174. Zakona o kaznenom postupku (nema djela ili osnovane sumnje i drugo) te primjenom načela oportuniteta i članka 28. Kaznenog zakona (beznačajno djelo) u odnosu na sve dobne skupine.

Slika 9. PRIKAZ ODBAČAJA IZ RAZLOGA NAVEDENIH U ČLANKU 174. ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU

Promatrajući razloge odbačaja po dobnim skupinama vidljivo je da se načelo oportuniteta najčešće primjenjuje za maloljetne i mlađe punoljetne osobe dok za odrasle osobe u vrlo malom postotku. Kod odraslih osoba državni odvjetnici se znatno češće odlučuju za primjenu članka 28. Kaznenog zakona odnosno prijave rješavaju odbačajem zbog malog značaja kaznenog djela. Ovakvo postupanje je opravdano jer se pri donošenju odluka na temelju članka 28. Kaznenog zakona ima u vidu da se radi o osobama protiv kojih su podneseni i zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom Prekršajnom sudu. Državna odvjetništva primjenjuju institut beznačajnog djela iz članka 28. Kaznenog zakona i kada su počinitelji stranci koji u ljetnim mjesecima dolaze u Republiku Hrvatsku i sa sobom donose manje količine opojne droge za svoje potrebe.

Načelo oportuniteta, dakle, primjenjuju uglavnom državni odvjetnici za mladež kao specijalizirani državni odvjetnici a njihovo postupanje sukladno je intencijama zakonodavca u postupanju prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima. Kod primjene oportuniteta najčešće se primjenjuje članak 64. Zakona o sudovima za mladež prema kojem državni odvjetnik mladim osobama nalaže posebnu obvezu da se podvrgnu postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti (uključuje u savjetodavni tretman uz kontrole urina). Iskustva u ovakvoj vrsti postupanja su pozitivna jer mlade osobe dobivaju uvid odnosno samouvid u svoje ponašanje. Stoga bi upravo cijeneći pozitivna iskustva Odsjeka za maloljetničku delinkvenciju pri državnim

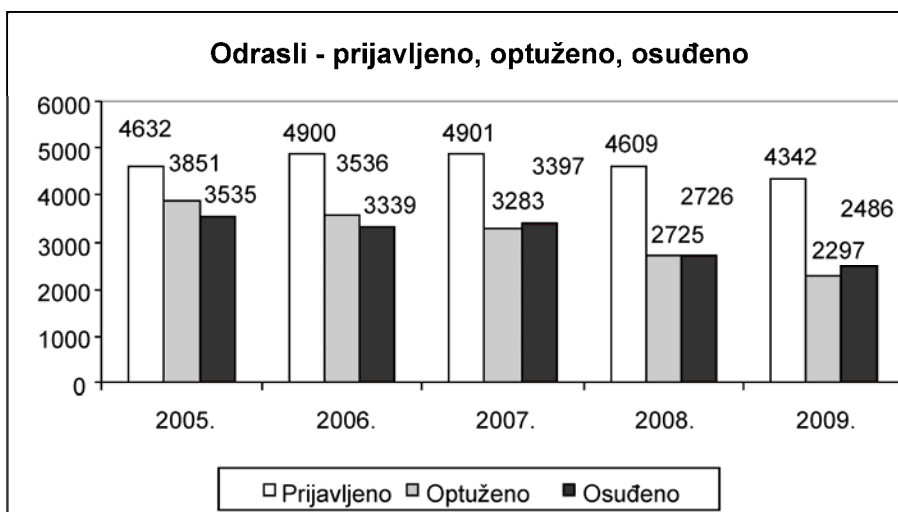
odvjetništvima takav način rada trebalo primijeniti i u odnosu na odrasle osobe odnosno osobe starije od 21 godine i to u svim slučajevima kada kazneni postupak ne bi bio nužan.

Kod ovih kaznenih djela vrlo je važno preventivno djelovati jer je poznato da konzumiranje droga odnosno ovisnost uzrokuje počinjenje ostalih kaznenih djela poglavito imovinskog karaktera. Prevencija treba biti prije svega usmjerena na otkrivanje i sprječavanje počinitelja kaznenih djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona jer će se na taj način smanjivati i broj kaznenih djela iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona.

Odrasle osobe

Promatrajući stanje i kretanje prijavljenih osoba iznad 21. godine života za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz članka 173. Kaznenog zakona u proteklih 5 godina vidljivo je da nakon porasta broja prijavljenih u 2006. i stagniranja u 2007. dolazi do pada broja prijavljenih i to u 2008. za 5,9% i u 2009. za daljnjih 5,8% osoba. Tijekom tih godina iz godine u godinu se može reći da bilježimo i pad broja optuženih i osuđenih osoba.

Slika 10. PUNOLJETNE OSOBE – PRIJAVLJENO, OPTUŽENO, OSUĐENO

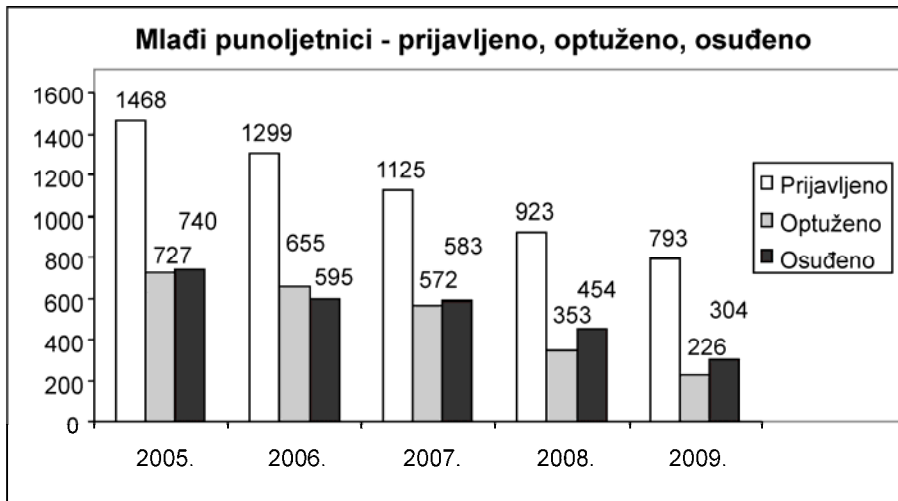
Tijekom 2009. za odrasle osobe doneseno je 1.903 odluka o odbačaju prijave dok je optuženo 2.297 osoba. Presuđene su 2.684 osobe od čega je presuđeno osuđujućom presudom 2486 ili 92,6% osoba. U 33,5% slučajeva ili za 834 prijavljenih osoba izrečena je kazna zatvora. Zatvorske kazne donesene su za sve presuđene za članak 173. stavak 3. Kaznenog zakona jer se jedino ta kazna i može izreći a u vrlo visokom postotku od 98,1% donesene su i za optužene zbog kaznenog djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona. Kako se radi o najtežim oblicima kaznenih djela iz članka 173. Kaznenog zakona razumljivo je da se uglavnom izriče zatvorska kazna. Za 503 počinitelja izrečena je novčana kazna, u svim slučajevima radi se o počiniteljima kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona. Veći broj novčanih kazni povezan je s primjenom instituta kaznenog naloga koji se podnosi protiv prijavljenika koji se prvi puta pojavljuju što ubrzava tijek kaznenog postupka.

Tijekom 2009. izrečene su ukupno 262 sigurnosne mjere, od čega 235 mjera obaveznog liječenja od ovisnosti iz članka 76. Kaznenog zakona i 27 mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja iz članka 75. Kaznenog zakona.

Mlađe punoljetne osobe

Tijekom 2009. ukupno je prijavljeno 3.946 mladih punoljetnih osoba pri čemu prijavljeni za kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga sudjeluju sa 20,1% ili 793 prijavljene osobe. Iz godine u godinu bilježimo pad broja prijavljenih za kaznena djela vezana uz zlouporabu opojnih droga.

Slika 11. **MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE – PRIJAVLJENO, OPTUŽENO, OSUĐENO**

U ovom izvještajnom razdoblju prijavljeno je 14,1% manje ili 130 osoba nego u prethodnoj godini. Od ukupnog broja prijavljenih za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga (793) njih 80,8% prijavljeno je za posjedovanje opojnih droga iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona. Za kazneno djelo iz stavka 2. prijavljeno je 110 mladih punoljetnih osoba. Tijekom 2009. doneseno je 550 odluka o odbačaju kaznene prijave pri čemu dominira primjena članka 28. Kaznenog zakona (280 ili 50,9%). Nešto manji broj prijavi riješen je primjenom načela oportuniteta (239 prijavljenih ili 43,5%). Primjena načela oportuniteta za mlađe punoljetne osobe je značajna, posebno primjena članka 64. Zakona o sudovima za mladež jer se mladim osobama u dobi od 18 do 21 godine života u predkaznenom postupku pruža pomoć i podrška a najčešće im se nalaže savjetodavni tretman uz kontrole urina.

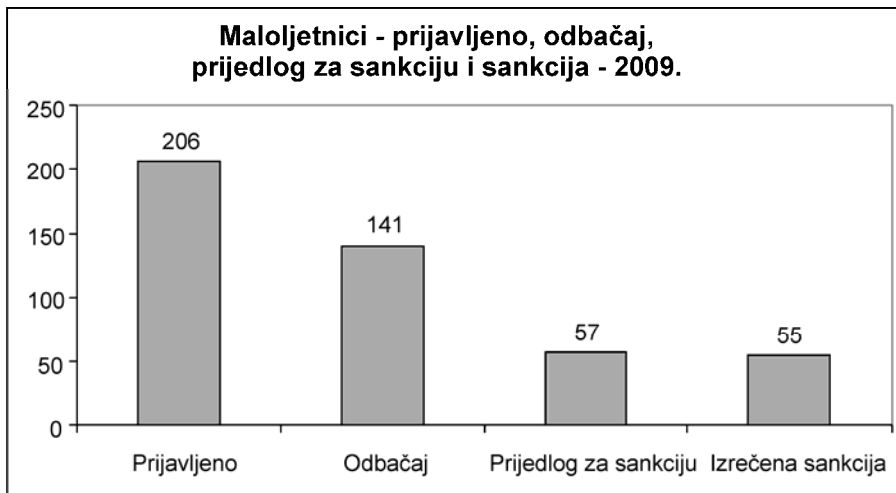
Tijekom 2009. optuženo je 226 mladih punoljetnih osoba dok je u odnosu na 318 osoba donesena presuda pri čemu za 304 ili 95,6% prijavljenih osušujuća presuda. U najvećem broju slučajeva radi se o uvjetnoj osudi. Za 44 mlada punoljetnika sud se pri izricanju sankcije odlučio za primjenu maloljetničke sankcije. Tijekom 2009. podneseno je 30 žalbi državnih odvjetnika.

Maloljetne osobe

Tijekom 2009. ukupno je prijavljeno 3.574 maloljetnih počinitelja kaznenih djela, od kojeg broja prijavljeni za kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga sudjeluju sa 5,8% ili 206 prijavljenih osoba. I kod maloljetnih osoba kao i kod drugih dobnih skupina bilježimo pad broja prijavljenih iz godine u godinu. Za najblaži oblik ovog kaznenog djela posjedovanje droge iz članka 173. stavak 1. Kaznenog zakona prijavljeno je 158 maloljetnih osoba odnosno 76,7% prijavljenih za ova kaznena djela. U izvještajnom razdoblju donesena je 141 odluka o odbačaju kaznene prijave, u najvećem broju slučajeva (79) primjenom načela oportuniteta te u 51 slučaju primjenom instituta beznačajnog djela iz članka 28. Kaznenog zakona. Kao i kod mladih punoljetnih osoba i za maloljetne osobe načelo oportuniteta predstavlja značajan mehanizam

obzirom da se kaznene prijave rješavaju u predkaznenom postupku, postupanje je vrlo brzo nakon počinjenja kaznenog djela a savjetodavni tretman u koji se maloljetnici uključuju je učinkovit u smislu postizanja odgojnih svrha.

Slika 12. MALOLJETNE OSOBE – PRIJAVLJENO, ODBAČENO, PRIJEDLOG ZA SANKCIJE

Tijekom 2009. vijeća za mladež izrekla su za 48 maloljetnika odgojne mjere i za 7 pridržaj kazne maloljetničkog zatvora. Svi izrečeni pridržaji kazne maloljetničkog zatvora odnose se na počinitelje kaznenog djela iz članka 173. stavak 2. Kaznenog zakona.

**„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2009. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

i

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Zagreb, Ksaver 200A

www.mzss.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Prim. dr. sc. **Marina Kuzman**, dr. med.

Martina Pejak, prof. soc.

Irena Rojnić Palavra, dr. med.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

Tisak:

Lipanj, 2010.

ISBN 978-953-7031-36-7